

A-36-416

R-12916

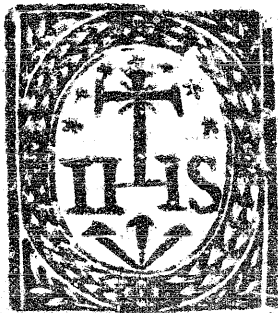
LIBER

DE OCTO PARTIUM

ORATIONIS CONSTRUCTIONE,

AUTHORE BARTHOLOMEO BRAVO,
è Societate IESV.

ADDITÆ SUNT IN HAC ULTIMA
editione præpositionum significatiões, Kalendæ, Otto-
graphia, Numeraliaquæ nomina, & brevitatis causa, nec
Authorum loca, nec omnes semper verborum signifi-
cationes apponuntur, sed quæ ad regulam expli-
candam visæ sunt necessariæ.

Impresso: En Valladolid por ALONSO DEL RIEGO,
Impressor del Tribunal de Santo Oficio de la In-
quisicion, y de la Real Universidad.

31888-R
PRIVILEGIO.

Tiene Privilegio del Rey nuestro señor *Alonso de Riego*, Impresor del Santo Oficio de la Inquisición, y de la Real Universidad de esta Ciudad de Valladolid, para poder imprimir el, y no otra alguna persona, en todos los Reynos, y Señoríos de España, este Libro de Gramatica, intitulado *de Octo Partium Orationis constructione*, compuesto por el Padre Bartholomé Bravo, de la Compañía de Jesus, como consta mas por menor de su original. Madrid, y Octubre 17. de 1714.

D. Lorenzo Vibanco Angulo,
Escrivano de su Magestad.

FEE DE ERRATAS.

HE visto este Libro, intitulado *de Octo Partium Orationis constructione*, y está fiel, y legalmente impreso, y corresponde con su original. Madrid, y Octubre 3. de 1714.

Lib. Don Benito del Rio y Cordido,
Corrector General por su Magestad.

T A S S A.

T Affaron los Señores del Real Consejo este Libro, intitulado: *Syntaxis de Bravo*, à quatro maravedis cada pliego, en papel. Madrid, y Octubre 3. de 1714.

D. Santiago Augustin Reel.
Secretario del Consejo de su Magestad.

DE OCTO PARTIUM ORATIONIS constructione.

Syntaxis Græcè, Latinè constructio, est recta partium orationis inter se compositio. Partes verò orationis sunt Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpositio, Adverbium, Interiectio, Coniunctio. De quibus singulis agendum nobis est, ac primum de verbo.

Verbum est duplex: Personale, quod numeros certos, & personas habet, ut amo, lego: Impersonale, quod tertias tantum personas habet, ut Pudet, Tædet.

Verbum personale finiti modi antecedit nominativus, apertè, vel occultè, eiusdem numeri, & personæ. Cic. Si valet, benè est: ego quidem valeo.

Admonitio.

Voces copulatæ sæpius plurale desiderant. Cic. Hic nobiscum sunt Niceas, & Valerius: Interdum singulari contentæ sunt. Idem de Senect. Meus, & ratio, & consilium in senibus est.

Poetæ plurali aliquando vtuntur, intercedente præpositione cum Virg. Remo cum fratre. Quirinus iura dabunt. Id est, Quirinus, & Remus frater iura dabunt.

Oratores verò singulari. Cic. Marcus Fulvius cum liberis occisus est.

Verbum personale nobiliorem personam sequitur. Prima nobilior est quam secunda, secunda tertiæ anteponeatur. Cic. Si tu, & Iulia, lux nostra valetis; ego, & suavissimus Cicero valemus.

Prima, & secunda persona serè nunquam explicantur, nisi distinctionis gratia. Cic. Ego capitis mei periculo pariam liberavi, vos liberi esse sine periculo non curabitis.

Aut cum plus significamus, quam dicimus. Cic. Tu innocentior, quam Metellus? Idem. Tu me vinces? Quid tu homunculus, & ignavus. Hombrecillo cobarde?

DE CONSTR.

2 Ponitur infinitivus, vel oratio aliqua loco nominativi, vt *Ludere est gratum pueris.*

Horat. Ut, quod non studeas efficit, vt minus doctus evadas.

In his verbis: *Pluit, Ningit Grandinat, Tonat, Fulminat, Coruscat, Rorat, Lucefcit, Vesperascit, Advesperascit;* non exprimitur persona agens, in quibus Gramaticorum vulgus, tum Græcorum, tum Latinorum, nominativum (Deus) vult subaudiri.

Pluo reperitur aliquando cum nominativo precedente. *Stat. Saxa pluunt.*

4 Sunt, & alia quædam verba, in quibus nominativus intelligitur, vt, *Aiunt, Ferunt, Dicunt, Narrant, Prædicant,* quæ vocant Gramatici verba hominum. *Cic. Lolium, vt aiunt, facile crescit,* la mala yerva dicen que crece mucho. *Tert. Ita prædicant. Cic. Xenophontis voce Musas quasi locutas ferunt.* In quibus nominativus (homines) intelligitur.

Verbi personalis quinque sunt genera, Activum, Passivum, Neutrum, Deponens, & Communè.

De constructione verbi activi.

Activum verbum est, quod in O finitur, & habet passivam in Or, cuius sex sunt species.

Prima Species.

Verba, quæ vno accusativo contenta sunt, huius sunt speciei, vt Amo, Laudo. Cic. in es me valde amo.

Secunda Species.

Huius sunt speciei verba, quæ post accusativum, genitivum postulant, ea sunt verba iudicij, & astigmatiõis.

De Verbis Iudicij.

Verba, accusandi, absolvendi, damnandi, præter accusativum genitivum admittunt, qui partem vel crimen significet. Cic. non intelliges, quos homines summi sceleris arguas.

Observatio.

Hæc potissimum sunt verba, quæ ad iudicium pertinent, *Accuso, Accerso, Arceso, Arguo, Alligo, Astringo, Coarguo, Defero, Incuso Infamo, Insimulo, Postulo, Absolvo, Damno, Condemno, Convinco.* Quæ omnia præter accusativum, genitivum poenæ, l. criminis, certi, aut incerti admittunt, de quibus singulis distinctè infra agitur.

Genitivi poenæ sunt. Capitis, exilij, verberum dupli. Certi criminis, vt furti, sacrilegij, cædis, parricidij, &c. Incerti, vt peccati, maleficij, sceleris, facinoris, &c.

Genitivus tantum præter accusativum.

Accerso, sive Arceso, Convinco, Coarguo.

Incuso, Infamo, Insimulo levitatis amicum.

Explicatio Verborum.

Accerso, vel Arceso, llamar, y acusar, vos ambitus, de soborno. Cic.

Convinco, convencer, probar, aliquem amentix, de loco.

Coarguo, acusar, convencer, illū avaritix, de avariento. Cic.

Incuso, dār quæxa, te præ bri, de palabra asrentosa. Plaut.

Infamo, infamar, Ant. nixta parricidij, que matò à sis padre. Cic.

Insimulo, motejar, acusar. Verrem audatix, de atrevido.

Genitivus, qui crimen significat, etiam in blativum cum præpositione, de mutari potest, maximè cum his verbis.

Accuso, absolvo, Appello, cum Defero, Damno, Arguo, Postulo, Condemno, de cæde Millonem,

Explicatio.

Accuso, acusar, aliquem capitis de negligentia. Cic.

Absolvo, (acabar, opus) dār por libre, aliquem iniuriarum, de peccato, l. suspitione. Cic. Liv.

Appello, solo ablativo, llamar, acusar, aliquem de prolatione, de traydor. Cic.

DE CONSTR.

Defero, *denunciar*, filium furti de parricidio. Cic.
 Damno, *condemno, condenar*, te levitatis, de alea. Cic.
 Postulo, *pedir, querellar*, te impietatis, de ambitu. Cic.
 Arguo, *reprehender, acusar*, Regem culpæ, de aliquo
 crimine. Cic.

Non omnia iudicij verba, quæ genitivum exigunt, ablativum cum præpositione *de*, admittunt: sed hæc tantum octo, quæ modo diximus; nec dices: Alligare, astringere aliquem de furto. Præterea non genitivus, qui pœnam significat, sed qui crimen, in ablativum mutatur, quare non dices: Accusare, condemnare aliquem de capite, sed capitis cum Cicerone.

Verba accusandi, &c. interdum præpositionem *in*, recipiunt. Cic. Primum me tibi excuso in eo ipso, in quo te accuso.

Hoc tamen nomen, Crimen, ablativo frequentius sine præpositione effertur. Cic. Si iniquus in me Iudex fuerit, condemnabo ego eodem te crimine.

Dicimus etiam, capite aliquem damnare, punire, plectere. Cic. Eum vos iurati capite damnastis.

Ablativus sine præpositione.

Alligo, astringo, cum obstringo, atque obligo, multo. Nudum ablativum pœnæ, l. criminis, optant.

Explicatio.

Alligo, astringo, *reconocerse por culpado*, se furti, l. furto, atar, aliquem palo, l. ad palum. Tert. & Cic.

Obligo, obstringo, *conocerse por culpado*, se magno scelere.

Cic. (*est en la quinta estos quatro verbos*) pag. 12.

Multo, *as. penar, castigar*, aliquem exilio, verberibus, morte, condenar à destierro, à alguno à azotes, à muerte. Cic.

His verbis ultimis adherent absolvo, & libero, quæ ut suapte natura ablativum petunt (*sunt enim quinta activorum*) ita cum per translationem referuntur ad iudicium ablativum

VERBI ACTIVI.

vum pœnæ, l. criminis sine præpositione admittunt. Liv. Ego me etsi peccato absolvo, supplicio non libero.

Hæc est verborum iudicij constructio, neque alias singulorum verborum apud probatos Authores facile reperies.

Iam verò illa culpo, vituperò, reprehendo, atque id genus alia, quis vnquam cum genitivo coniungit? Quare dices potius cum Cicer. culpare, vituperare, reprehendere alicuius audaciam, quam aliquem audaciæ.

De Verbis Æstimandi.

Verba æstimandi, præsertim æstimo, duco, facio, habeo, pendo, puto, præter accusativum hos ferè genitivos, assumunt.

Magni, en mucho, maximi, en muy mucho, pluris, en mas, plurimi, en mucho mas, parvi, en poco, minoris, en menos, minimi, en mucho menos, tanti, en tanto, tantidem, en otro tanto, quanti, en quanto, quanticumque, en quanto quiera que.

Dicimus etiam magno, per magno, parvo, & magno, precio æstimare. Cic. Tu ista per magno æstimas.

Hi genitivi, iunguntur cum verbo facio: Nauci, en vna cascara de nuez, floci, en vn flueco, pili, en vn pelo, assis, en vn quarto, teruntij, en vn maravedi, nihil, en nada. Tuas minas huius non facio. Tert.

Floci, nibili tuas fortunas pendo. Terenc.

Non assis non floci te æstimo. Plaut.

Habeo, duco, puto pro nihilo divitias omnes pre virtute. Cic.

Æqui, boniquè, l. æqui fonifacio, echarlo à buena parte. Tert.

Æquidem istud, æqui, boniquè facio. Boni consulo, tengolo à bien. Cic.

Tertia Species,

Huius speciei verba dationum post accusativum exigunt, ea sunt verba dandi, reddendi, commitendi, promittendi, declarandi, anteponendi, postponendi, præcipiendi. Cic. Quod exequi nequeas, Antonio præcipè.

Copia Horum Verborum.

- * Do, dedo, tribuo, *dâr*, consilia ægrotis, se in viam dare.
- Dandi.** Concedo, *conceder*, libertatem alicui.
 Ministro, *dâr firviendo*, populum Regi. Cic.
 Præbeo, *dâr*, venenum alicui, *mostrar*, se liberalem. Cic.
 Impendo, *dâr*, *ò gassar*, tempus studijs. Cic.
 Suppedito, *dâr à la mano*, cibum filijs. Cic.
 Lego, as. *embiaz Embaxador*, te Antonio, l. ad, &c. pecuniam alicui testamento legare, *hacer alguna manda*. Cic.
- Redændi.** * Reddo, *bolver*, honorem alicui. Cic.
 Restituo, *restituïr*, bona tibi: aliquem in pristinum statum restituere, *bolverlè à su antiguo estado*. Cic.
 Remunero, *recompensar*, tibi beneficia. Cic.
 Solvo, pagar, pecuniam alicui.
 * Committo, mando, commendo, *encomendar*, negotia amico, committere se vix, *ponerse en camino*, aliquid memoriæ, mandare, *tomar de memoria*. Cic.
- Committendi.** Credo, *dâr en confianza*, tibi pecuniam. Cic.
 Trado, *entregar*, illum Cæsari: se in disciplinam alicuius tradere, *hacerse discipulo de alguno*. Cic.
 * Promitto, spondeo, *prometer*, hoc vocis. Cic.
- Promittendi.** * Declaro, explico, apperio, expono, explano, *declarar*, difficiles locos discipulis. Cic.
- Declarandi.** Significo, indico, *dâr à entender*, tibi voluntatem meam. C.
 Demonstro, ostendo, *mostrar*, vobis rem omnem. Cic.
 Narro, *contar*, fabulam Surdo. Horat.
 Dico, *decir*, tibi hoc. Cic.
- * Antepono, antefero, præpono, præfero, præpro, *tener en mas*, virtutem vitijs. Cic.
- Anteponendi.** * Postpono, posthabeo, postfero, *tener en menos*, salutem amicitia. Cic.
- Postponendi.**
- Comparandi.** * Comparo, confero, æquo, as. adæquo, æquiparo, comparo, *comparar*, aliquem Catoni, l. cum Catone. Cic. Virg.

Item multa composita ex activis, & prepositionibus, ad, in, ob, pna sub, ut Adimo, infero, obijcio, precludo, suggero.

Copia.

Add.

- * Addo, añadir, epistolas faciculo, en el pliego. Cic.
- Adimo, quitar, vitam alicui. Cic.
- Adiudico, dar por sentencia, vobis domum. Cic.
- Addico, is. entregar, tibi bona. Cic.
- Adiungo, juntar, Provincias imperio, l. ad imperium. Cic.
- Adijcio, añadir, gloriam laudi, l. ad laudem. Cic.
- Admisceo, mezclar, verlus orationi, l. cum oratione. Cic.
- Admoveo, mover aza otro, Exercitum Urbi, l. ad Urbem. Cic.
- Applico, arripar, naves terræ, l. ad terram. Cic. Cas.
- Allego, as. echar rogadores, amicum alicui, l. ad aliquem. C.
- Adfero, traer, dolorem alicui, l. ad aliquem. Cic.
- Appono, poner junto, tibi custodem. Cic.
- * Incutio, is. tibi timorem, pongote en miedo. Cic.
- Infero, llevar adentro, bellum Italix. Cic.
- Ingerere convitia alicui, decirle afrentas. Cic.
- Infigo, clavar, gladium hosti in pectus. Cic.
- Inijcio, echar, manum alicui, vel in aliquem. Cic.
- Importo, traer, pestem Reip. Cic.
- Infero, meter, cibum infantibus in os. Cic.
- Indo, is. nomen alicui indere, poner nombre. Cic.
- Inuro, señalar con fuego, notam vitulis. Virg.
- * Oppono, obijcio, obiecto, poner delante, se tellis. Cic.
- Offero, ofrecer, tibi officium meum. Cic.
- Ofundo, derramar, ruborem faciei. Cic.
- * Precludo, cerrar, addicum alicui. Cic.
- Præcipio, mandar, hoc vobis. Cic.
- Præsumo, señalar, diem alicui. Cic.
- Præficio, poner en oficio, aliquem Civitati. Cic.

Præf.

Præscribo, *señalar*, ò *mandar*, iura Civitatibus. Cic.

Præparo, *preparar*, Regi domum. Cic.

¶ Subduco, *facar*, ò *quitar*, tibi cibum. Cic.

Subjicio, *poner delante*, vobis exemplum. Cic.

Subtraho, *quitar*, materiam furori. Cic.

Subscribo, *escrivir debaxo*, *firmar*, nomen epistolæ. Cic.

Suggero, *dar*, *proveer*, cur his rebus sumptus suggeris?

traer à la memoria, aliquid alicui. Cic.

Suppono, *poner debaxo*, ova galinis. Cic.

Alia præterea sunt huius speciei, vt facio tibi iniuriam mitto tibi, l. ad te litteras, ago vobis maximas gratias.

His verbis Do, verto, duco, geminus dativus apponi solet præter accusativum, hoc modo, Do tibi hoc laudi, vitio, culpa, crimini, pignori, fœnori.

Vertis id mihi vitio: stultitiæ. Ducis honori, gloriæ laudi, vitio, damno.

Silentium mihi ignaviæ tribuisti, el callar me attribuis, te à cobardis.

Quarta Species.

Huc spectant verba, quæ duplicem accusativum admittunt. Sunt verò moneo, doceo, cum compositis. Cic. Siliij causam te docuit.

Item. Flagito, posco, reposco, rogo, interrogo, Cælo. Cic. ad Qu. Fr. Hoc te ipso rogo, vt maiori studio rogare non possim.

Admoneo, commoneo, commonefacio, avisar, quieren genitivo. Quint. Gramaticos sui officij commoneamus.

Appendix.

Moneo, admoneo, commoneo, doceo, edoceo, erudio, bazer saber, ablativo con de, aliquem de aliqua re. Cic.

Flagito, posco, reposco, pedir, te, l. à te numos. Cic.

Interrogo, as. preguntat, quid de tuis flagitijs interrogem?

Rogo, rogar, ò pedir, te, l. à te frumentum. Cic.

Cælo as. encubrir, tiene tres construcciones. Cic. Non te cœlavi sermonem. Terent. Bassus me de hoc libro cœlavit

Item, quiere dativo, maximè, en la voz pasiva. Terent.

Si hoc cœletur patri, in metu sum.

Non

Non statim existimabimus, si quæ verba præter proprium accusativum admittant hos. Hoc, illud, istud, idem, quid, quod, aliquid, nihil, multa, vnum, atque alios id genus, posse etiam quosvis alios admittere; nam his multo liberius, quàm alijs vtuntur Authores. Tert Ego domi ero; si quid me voles. Cic. Non quo me aliquid iuvare posses. Idem. Nec te id consulo.

Quinta Species.

Verba huius speciei ablativum præter accusativum sibi asciscunt. Sunt autem verba implendi, vestiendi, onerandi, liberandi, privandi, & his contraria.

Copia.

- ¶ Impleo, llenar, crumenam denariorum, l. denarijs. Cic. de moneta flaba Mart. Ablativus sine præp. vñtator.
- Expleo, llenar, forum lamentatione. Cic.
- Imbuo, enchir; ò empapar, vestem sanguine. Cic.
- Repleo, llenar, Tiberim corporibus. Cic.
- Farcio, refercio, embutir pulvinum rosa, la almobada. Cic.
- Satio, as, saturo bartarse, se sanguine. Cic.
- Cumulo, colmar, aliquem laudibus. Cic.
- Augeo, aumentar, aliquem divitijs, & honore. Cic.
- Obruo, cubrir, aliquem lapidibus, & se vino. Cic.
- ¶ Induo, vestir, me veste, l. mihi vestem induere vestem.
- Vestio, convestio, vestir, oculos membranjs. Cic.
- Calceo, calzar, aliquem cothurnis. Cic.
- Cingo, ceñir, Urbem mœnibus. Cic.
- Sterno mensam mapis, poner la mesa, viam lapidibus, empedar, sternere lectum, hacer la cama.
- Tego, cubrir, prudentiam simulatione.
- Redimio, cercar, coronar, illum fertis. Cic.
- Exuo, desnudar, Regem, armis. Sil. (transitivè) omnem humanitatem exuere. Cic.
- Spolio, l. Expolio, despojar, Templum argento. Cic.
- Amicio, cubrir, se purpura. Cic.

- Nudo, *desnudar*, aliquem praesidio. Cic.
- Onerandi.* * Onero, *cargar*, mentem epulis. Virg.
- Exonero, *descargar*, vos metu. Tert.
- Premo, *apretar*, Urbem obsidione. Cic.
- Oprimo, *oprimir*, hostem armis. Cic.
- Levo, *aliviar*, te aegritudine. Cic.
- Exhaurio, *agotar*, corpus sanguine. Cic.
- Everto, *echar*, te meis fortunis Cic.
- Liberandi.* * Libero, *librar*, te culpa. Cic. aliquando à culpa. Liv.
- Impedio, *impedir*, me negotijs. Cic.
- Expedio, *desocuparse*, molestis, l. ab occupationibus.
- Exolvo, *desatar*, aliquem vinculis. Plaut.
- Implico, *irretio*, illaqueo, *enredar*, se erratis. Cic.
- Alligare, *astringere*, obligare, obstringere aliquem beneficijs, *obligar à alguno con buenas obras*. Cic.
- Privandi.* * Privo, *privar*, patrem vita. Cic.
- Deiicio, *derribar*, aliquem statu, l. de. Cic.
- Fraudo, *defraudar*, *quitar con engaño*, te pecunia. Cic.
- Prohibeo, *prohibir*, vos aditu, l. à congressu malorum. Cic.
- Orbo, *quitar cosa amada*, hoc bellum Remp. civibus orbavit. Cic.
- Privo, *privar*, Urbem civibus. Virg.
- Abdico, *desheredar en vida*, se magistratu, *dexar el cargo*. C.
- Emungo, *quitar*, senem argento, *limpiar*, nares. Cic.
- Remunero, l. remuneror, *galardonar*, te muneribus. Cic.
- Afficio, *causar algun afetto à alguno*, vt afficere aliquem latitia, dolore, morte, *dàr contento*, pena, ò muerte. Cic.

His addi possunt muto, commuto, permuto. Sali. Nec nisi victor pace bellum mutavit.

Induo, dono, impertio, aspergo, intercludo, praeter accusativum, dativum, l. ablativum possunt admittere.

Explicatio.

- * Muto, commuto, permuto, *mutar*, sententiam; *trocar*, ali-

aliquid aliqua re, vel cum aliqua re; vitam cum morte commutare, *morir*. Cic. Induo vide supra.

Dono, *as. dār graciosamente*, alicui equum, vel aliquem equo. Cic.

Impertio, vel impertior, *dār, repatir*, nemini dolorem meum impertior. Cic. Aliquem salute impertire, *saludar*. Tert.

Aspergo, *rociar*, aram sanguine: vel sanguinem aræ. Cic.

Intercludo, *estorvar*, tibi aditum, vel te adito. Cæf.

Erudire, instruere, informare, insinere, imbuere, *ensēnar*, adolescentes bonis moribus. Cic.

Verba vestiendi cum duplici accusativo non invenies voce activa. Passiva quidem apud Historicos, & Poetas reperiuntur. Curt. *Vestem fratris induitur*. Virg. *Thoracem indutus*. Oratores. *Indutus muliebri vestitu*.

In sacris verò Scripturis interdum leguntur etiam in voce activa, sed huiusmodi exempla Gramaticis præceptis confirmandis parum sunt idonea.

Sexta Species.

Huc conferuntur verba, quæ post accusativum ablativum cum præpositione à, vel ab postulant: sunt autem verba petendi, auferendi, removendi, abstinendi, accipiendi. Cic. *Gloadius pecunias à Senatu abstulit*.

Intelligendi verba præpositionem ex, recipiunt. Cic. *Ea certissima putabo, quæ ex te cognoro. Quero à te, vel ex te elegantèr dicitur*.

Copia.

* Peto, efflagito, exigo, contendo, *pedir*, hoc à te. Cic. Oro, *rogar*, hoc a te, & illud te. Cic.

Exoro, impetro, *alcanzar con ruegos*, civitatem ab hoste. C.

Expostulo, *pedir*, hoc à te, *quezarse*, cum aliquo de aliqua re expostulare. Cic.

* Aufero, eripio, lupripio, *quitar*, tibi, l. à te namos. Cic.

Depello, *quitar*, timorem alicui, l. ab aliquo. Cic.

Abripio, arrebatat, filios à, l. ex complexu matris. Cic.

Abduco, llevar por fuerza: Discipulos à Magistro. Cic.

Abalieno, enagenar, voluntatem ab aliquo. Cic.

Abrado, raer, ò quitar por fuerza, nihil à nobis. Cic.

Avelo, arrancar, ò apartar, aliquem, a, e, l. de suis.

Abiudico, quitar por sententia, agrum a nobis: sibi libertatem ab iudicare, *quitar se la libertad*. Cic.

Remo- ¶ **Removeo, apartar**, te à nobis. Cic.

vendi. **Deterreo, abiterreo, apartar assombrando**, aliquem à sententia. Cic.

Avoco, apartar, ò echar, su à vitijs. Cic.

Eijcio, echar, aliquem à suis. Cic.

Repello, rechazar, ò arrojar, filium, è genibus. Cic.

Averto, apartar, hostem à portis. Cic.

Pello, depello, expello, echar à empujones, te Urbe, l. ab. Ci.

Revoco, volver apartando, aliquem incepto: illum de morti te ad vitam revocare, *resucitarle*. Cic.

Absti- ¶ **Abstineo, abstener**, manus ab aliquo, se cibo abstine-

nendi.

Refreno, refrenar, hostem à reditu. Cic.

Conhibeo, refrenar, manus à bonis alienis. Cic.

Contineo, refrenar, adolescentem à gloria. Cic.

Acci- ¶ **Accipio, recibir**, aliquid ab aliquo. Cic.

piendi. **Sumo, tomar**, à te exemplum, de te supplicium. Cic.

Conduco, tomar alquiler, domum ab aliquo. Cic.

Audio, oír, hoc à, l. de patre meo, *oírlo à mi padre*. Cic.

Benè, l. male audire apud omnes, tener buena, ò mala fama. Cic.

Emo, comprar, vestem à Mercatore. Cic.

Fero, lego, coligo, coger, fructus ex arbore. Cic.

Reporto, traer, victoriam ex hostibus. Cic.

Intelli- ¶ **Intelligo, entender**, hoc ex te, l. de te. Cic.

gendi. **Agnosco, cognosco, conocer**, te ex tuis scriptis. Cic.

Conijcio, conjeturar, hoc ex tuis utens. Cic.

Quæro, buscar, y preguntar, hoc a te, l. ex te. Cic.

De Verbo passivo.

Verbum passivum, ablativum cum præpositione a, l. ab, postulat post se, qui ex nominativo verbi activi fit. Cic. liber tuus legitur à me libenter.

Non nunquam pro ablativo admittit dativum more Græcorum, maximè apud Pœtas. Ovid.
Cum toties eadem dicam, vix audior vlli.

Interdum accusativum cum præpositione, per. Cic.
Per me quondam, te socio. Respo. defensa fuit.

Si verbum geminum accusativum habet voce activa, mutabitur in nominativum qui personam significat, manente altero. Ut doceo te Gramaticam, tu doceris à me Gramaticam. Oratio illa: Accepi beneficia ab Antonio, & similes, sic efferuntur: Accepta mihi sunt beneficia ab Antonio, l. à me ex Antonio.

De Constructione Verbi Neutri.

Verbum neutrum est, quod in O finitur, & non habet passivam in Or, cuius quinque sunt species.

Prima Species.

Huius loci sunt verba, quæ genitivum habent.

¶ *Satago, andar sollicito, rerum suarum. Terit. Memini, quando acordarse, illius diei, l. diem, hacet mention, tui, l. de te.*

Secunda Species.

Huius sunt species, quæ dativo gaudent, sunt autem verba obediendi, repugnandi, providendi, & quæ favorem, commodum, incommodum, submissionem significant.

- Obedienti.** ¶ Obedire, obsecundare, parere, optemperare, Magistro, obedecer al Maestro. Cic.
 Ausculto, obedecer, tibi. Cic. *escuchar te.* Plaut.
 Audiens sum dicto Prætoris, vel prætori, *obedecer al Corregidor.* Cic.
- Repugnandi.** ¶ Repugno, resisto, obfisto, reclamo, *contradecir*, vobis.
 Obsto, *estorvar*, y *contradecir*, tibi. Cic.
 Obstrepo, *impedir con ruido*, legenti. Cic.
- Providendi.** ¶ Provideo, prospicio, *mirar por alguno*, salutem alicuius, *prevenir insidias.*
 Consulo, *mirar por alguno*, tibi, *consultar*, te. Cic.
 Caveo, *guardarse*, mihi, l. mihi ab Antonio, *guardarme de Antonio*, cavere periculum, *guardarse del peligro.* C.
 Timeo, metuo, *temer*, tibi, l. tibi malum, *temo no te venga mal.*
 Timeo, te, & mihi ab te, *temo no me hagas mal.* Cic.
- Favorè.** ¶ Faveo, *favorecer*, tuæ laudi. Cic.
 Accedo, tuæ, l. ad tuam sententiam, *soy de tu parecer.* Cic.
 Assentio, l. assentior, *consentir con otro*, tibi, *cóceder*, hoc tibi.
 Subscribo tuæ sententiæ, *apruebo tu parecer.* Cic.
 Arrideo, *mostra se risueño*, id nobis arrisit, *dionos gusto.* Cic.
- Commodum.** ¶ Commodo, *hacer comodidad*, tibi, *prestar*, tibi ædes. Cic.
 Accomodo, *acomodar*, alicui de habitatione, *darle donde more*, vestem corpori, l. ad corpus, *ajustar el vestido.* C.
 Indulgeo, *regatar*, valetudini lux. Cic.
 Benedico, *decir bien*, omnibus. Cic.
 Omnibus benevolo, benecupio, benefacio, *à todos quiero, deseo, y hago bien.* Cic.
 Bene tibi vertat, l. sit, *buen provecho te haga.* Virg.
- Incommodum.** ¶ Incommodo, *dañar*, alteri. Cic.
 Male tibi vertat, l. sit, *mal provecho te haga.* Tert.
 Malevolo, malecupio, malefacio, maledico nemini, *à ninguno quiero, deseo, ni hago mal.*
 Officio, is. *dañar*, ò *estorvar*, nè officias meis commedis.
 Detraho, *murmurar*, tibi, l. de te, *quitar*, torquem hosti. Ci.

- Noceo , *dañar* , alteri , Cic.
 Impono , *engañar* , patri , *poner* , finem operi imponere , Cic.
 Obtrecto , *decir mal de otro* , alicui , Cic.
 Displiceo , *desagradar* , patri , Cic.
 ¶ Servio , *intervio* , *subservio* , *servio* , Deo , Cic.
 Cedo , *rendirse* , tibi , *partirse* , à è , l. de Vrbe , Cic.

Item hæreo cum compositis, & composita ex verbo Sum, dativum habent.

Explicatio.

- Hæreo , *adhæreo* , *adhæresco* , *inhæreo* , *estâr pegado* , parietati , ad parietem , l. in pariete.
 Abstum , *estâr ausente* , vrbi , vrbe , l. ad vrbe , Cic.
 Adsum , *estâr presente* , concioni , in concione , *por favorecer* , tibi contra illum adero . l. præsto , ero , *por acercarse* .
 Ad esse ad ianuam , ad mortem sic illud : cito aderit , *presto vendrà* . Huc ades ? *acà vienes* , ades dùm ? *has venido* ?
 Desum , *faltar* , mihi amici desunt . Cic.
 Insum , *estâr en lugar* , virtus animo , l. in animo inest . Cic.
 Intersum , *entrevenir* , negotijs . Cic.
 Obsum , *dañar* , alicui . Cic.
 Presum , *presidir* , y *governar* , Provinciæ . Cic.
 Profum , *aprovechar* , concordia . Cic.
 Subsum , *estâr debaxo* , testo , Plin.
 Superlum , *sobrar* , tibi verba supersunt . Cic.

Multa denique compositas ex verbis neutris, & præpositionibus, ad, con, in, inter, ob, præ, sub; ut assurgo, consentio, imminesco, ilacrymo, intervenio, præluceo, succumbo.

Copia.

- Accedo , *llegarse* , tuæ , l. ad tuam sententiam . Cic.
 Accumbo , *sentarse à la mesa* , mensæ accumbere . Cic.

Accresco, *acrecentar*, multum honoris tibi accevit, *hafete*
acrecentado mucho la honra, &c.

Adno, adnato, *nadar ázia otro*, navibus. Liv.

Affulgeo, *dar luz*, Sol huic ædium patri raro affulget. Cic.

Appareo, *aparecer*, anguis Sylæ apparuit. Cic.

Affurgo, *honrar levantandose*, affurgere feni. Cic.

Applaudo, *hacer aplauso*, alicui. Cic.

Appropinquo, *acercarse*, morti, vel ad mortem. Cic.

Assideo, *sentarse junto á otro*, assidebas mihi in cõvivio. Cic.

Affervio, *servir, y ayudar*, contentioni vocis. Cic.

Assistio, *assistir* divinis. Horat.

Assuetico, *acostumbrarse*, labori. Quint.

Cons. * Consentio, *consentir*, tibi, l. tecum. Cic.

Consueico, *acostumbrarse*, labori. Tert.

Confido, *confiar*, mihi ipsi: aliquando arte. Cic.

Inc. * Incumbo, *recostarse*, incubuit gladio, l. in gladio, *masõse*.

Incumbere, in, l. ad studia litterarum, *poner cuidando en*
los estudios. Cic.

Indormio, *descuidarse*, causæ, l. in causa. Cic.

Illuceo, illuceico, *amanecer*, nobis dies clara illuxit. Cic.

Insulto, *hacer burla*, tibi, l. in te. Cic.

Ignosco, *perdonar*, tibi. Cic.

Infans, *as. de fcar con ansæ*, infans vberibus nutricis. Cic.

Ingemisco, *gemir*, malo. Cic.

Insisto, *pararse*, singulis gradibus insistere, vestigis, l. in
vestigis maiorum, seguir las pisadas de sus mayores.

Insto, *dar priessæ*, pater mihi instat, *dame priessæ, &c.* Cic.

Illacrymo, *lilacrymor*, *llorar*, morti parentis. Cic.

Immineo, impendeo, *amenazar*, nobis mors imminet. Cic.

Insufurro, *hablar al oido*, Magistro. Cic.

Invideo, *tener embidia*, *aborreer*, laudi alicuius, & alicui
optimam naturam invidere. Cic.

Insideo, *estår sentad*, mihi tu picio insedit. Cic.

Inter. * Interventio, *entrevener*, verior, ne vobis molestus
interveniam, temo que no llegue á mal tiempo. Cic.

- Intercedo, *entrevenir, agritudo intercessi. illi gaudio, aguo se le el contento, mihi cum illo intercedit amicitia, somos amigos, intercedere Regi pro parte, rogar el Rey por su padre. Nox, diesque intercessit, buxo de por medio un dia, y una noche, intercessit petitioni meæ, impidiè mi demanda.*
- ¶ Occurro, *salir al encuentro. patri. Cic.* Ob.
- Obrepro, *entrarse arrastrando sin sentir, nobis mors abrepit.*
- Obequito, *ir à cavallo àzia otro, castris. Liv.*
- Obsto, *impedir, negotium mihi obstat. Cic.*
- ¶ Præluceo, *dàr luz, ego meis maioribus præluxi, he honrado à mis antepassados* Pra.
- Præfideo, *presidir, y gobernar, Urbi. Cic.*
- Præcello, *præcedo, aventajarse, tibi, l. te. Plaut.*
- Succedo, *suceder, ætas ætati succedit: alicui in patris locum. Cic.*
- Lucumbò, *rendirse, caer con la carga, oneri succumbere, Cic.* Sub.
- Subrepro, *entrarse à escondidas, error nobis subrepsit. Stat.*
- Subclamo, *vocear despues de otro, vociferàti subclamare. Cic.*
- Subolco, *oler, y sentir, hoc sobolvit patri. Tert.*
- Succrescere ætati alicuius, *vivir mas que otro. Cic.*
- Sufficio, *bastar, nullus quæstus tibi sufficiet, substituir, in cuius locum ego suffectus sum. Cic.*
- Supplicio, *rogar, Regi pro patre. Cic.*
- Suppetit, *sobrar, tibi pecunia. Cic.*
- Subcurro, *subvenio, socorrer, alicui. Cic.*
- Antecedo, *anteo, antesto, anteverto, attendo, presto, præcurro, eco, incessit, illuda, dativam, l. accusativum admittunt.*

Explicatio.

- Antecedo, *anteo, præcurro, præeo, ir delante, aventajarse, tibi, l. te. Cic.*
- Antesto, *estàr delante, aventajarse, alicui, l. aliquem. Cic.*
- Anteverto, *anticiparse, ganar por la mano, tibi l. te. Tert.*
- Attendo, *atender, dicentem, l. dicenti. Cic.*
- Illudo, *aventajarse, tibi, l. inter omnes: dàr, honorem debitum patri; præstat tibi tacere, convienete callar.*

Præ. **Præcurro**, *præcurro*, adelantarse, alicui, l. in aliquem. Cic.
 Liv.

Incessit mihi, l. me timor, *vinome un te, nor.* Tert.

Illudo, *hacer burla*, alicui, aliquem, l. in aliquem. Cic.

Deservio, *servir*, y *regalar*, corpori. Cic.

Item. **Respondeo**, *responder*, tibi, & tibi ad interrogata. Cic.

hæc. **Satisfacio**, *satisfacer*, alicui. Cic.

Placeo, *agradar*, omnibus. Cic.

Diffido, *desconfiar*, mea causæ. Cic.

Proximo, *acercarse*, vrbi. Cic.

Recipio, *assegurar*, vobis rem ita futuram. Cic.

Studeo, *estudiar*, *aficionarse*, *poner cuidado*, Philosophiæ, virtuti, *favorecer*. Multi huic homini student.

Tertia Species.

Ad hanc speciem pertinent, quæ ablativum amant, sunt hæc.

Egeo, indigeo, careo, vaco, victito, vivo.

Stoque, supersedeo, valeo, possum, atque laboro.

Consto, redundo, fluo, scateo, cum manat abundo.

Gaudeo, & exulto, meretque, doletque, pluitque.

Egeo, & indigeo, etiam casum interrogandi admittunt. Cic.

Hoc bellum indiget celeritatis.

Explicatio Horum Verborum.

Egeo, *indigeo*, *tener necesidad*, consilij, vel consilio. Cic.

Careo, *carecer*, febri, & dolore. Cic. Tui carendum non e

Vaco, *no tener*, *carecer*, culpa: vacare litteris (en dativo)

tudiar, à litteris, *cessar de estudiar*, si vacat, si tibi vacat

vacat tibi tempus, *adiuva me*. Si *estàs desocupado*, &

tota domus vacat, *està desocupada toda la casa*.

Vivo, *victito*, *sustentarse*, radicibus, de meo. Cic.

Sto, *us*, *conformarse*, alterius iudicio potius, quam suo, *estè*

en pie, *parietes vrbis stant*, *estàr*, stare ad ianuam, ab ho

ratione stant multi viri probatissimi Cic.

Supersedeo, *sentarse encima*, *dexar*, itineris labore. Cic.

Cic. valeo possum, *valer, poder, gratia apud omnes.* Cic.
 laboro, *estár trabajado, febri, ex intestinis: ea de re non*
 laboro, *no me dá pena esso.*

Cic. onsto, *constar, homo, animo, & corpore, estár becho, do-*
mus lapidibus, l. ex. perseverar, sententia, l. in senten-
 tia constare. Cic.

redundo, *rebasar, Vrs militibus redundat.* Cic.

luo, *correr como agua, flavius sanguine fluit.* Cic.

cateo, *bullir, vulnus vermibus scater.*

mano, *manar, fons manat aqua, l. aqua manat ex l. de*
 fonte. Cic.

abundo, *tener abundancia, omnibus rebus.* Cic.

gaudeo, *bolgarse, isto bono.* Cic.

salto, *saltar de alegria, gaudio.* Cic.

doereo, *estár triste, cogitatione rerum mearum.* Cic.

doleo, *dolerse, tuis rebus, de febricula amici: dolet mihi,*
 quod habeas. Cic. Caput mihi dolet à Sole. Plaut.

pluo, *plover, lapidibus pluit, interdum sanguinem.* Liv.

Flagro cupiditate, *tengo gran deseo.* Cic.

colles scientia, & virtute *sois docto, y santo.* Cic.

ardet, *exardescit, excandescit, iracundia, est à muy enoja-*

do, *echa chispas.* Cic.

figes, l. flores memoria, *tienes buena memoria.* Cic.

interdeo, *pereò, perecer, fame.* Cic.

abefco, *desbacerse, ò podirse, dolore.* Cic.

agramus, æstuamus, ardemus tui desiderio, *queremosste*

mucho, *y per demonoi por ti.* Cic.

Quarta Species.

Quinquè hic verba numerantur, quorum tria, *vi pas-*
ivem significant, ita passivorum more construuntur.

apulo, *ser azorado, à parentibus.* Quint.

esseneo, *is, ser vendido, ab hoste.* Quint.

ho, *ser becho, hoc à te.* Cic.

Exulo, & liceo, *et si passiva significatione, non tamen*

in ablativo persone facillè reperies.

Exulo, *ser deferrado*; à Patria per Prætozem.
Licco, *estâr puesto en precio*, per me.

Quinta Species.

Huc conferuntur verba, quæ absolute ponuntur, vel casum admittunt cum præpositione, qualia sunt verba motus, & quietis: ut prima luce ire cœpimus, quiesce parum, venio ex urbe; dimico, pugno tecum.

Observatio.

Verba quædam neutra accusativum admittunt, rem verbi significantem; ut vivo vitam: ambulo viam, eo iter, pugno pugnam; pecco peccatum. Item alia, quæ pro activis sumuntur Tert. Ego illius sensum pulcre calleo: doleo tuam vicem, horreo crimen, redoles vinum: exitum per horresco: cædem anhelat, mortem spirat.

Quædam etiam ratione præpositionis eundem casum admittant accusativum, l. ablativum, ut adire periculum, invadere Urbem, præterire Villam, transire flumem, inire amicitiam, subire mortem, alloquor te, non tibi.

Ablativum, ut abstinere cibo: arbire magistratu. Liv. Exeat aula, qui cupit esse pius, & repetita præpositione. Cic. Cœteri hæredes adeunt ad Verrem: in Galliam invasit, ingredi Religionem, l. in Religionem, egredi, exire, excedere Urbe, l. ex Urbe, &c.

Varia Constructio Verbi, Sum, es, fui.

Sunt utrinque nominativum habere potest, cum utrumque nomen ad eandem rem pertinet. Ter. Senectus ipsa est morbus, quod idem contingit omnibus verbis personalibus finiti modi; ut hic liber inscribitur Lelius: vocor Antonius. Sana, genitivum possessionis admittit, ut hic liber est Antonij. Item genitivus estimationis, & pretij, ut magni erunt mihi tue littere genitivum laudis, aut vituperationis, ut est

VERBI DEPON.

23

est vir summi ingenij, vel ingenio: dativum cum habere significat, ut sunt mihi scriptæ Catonis, & duos dativos; ut tua litteræ magnæ mihi voluntati fuerunt: deniquè ablativum præteritij, ut est modius tritici decem d' acmis.

De Constructione Verbi Deponentis.

Verbum Deponens est, quod in or, finitur, & non habet activam in ò, significat què actionem, cuius quinque sunt species.

Prima Species.

Huius speciei sunt obliviscor, reminiscor, recordor, quæ genitivum, l. accusativum asciscunt.

Misereor dativum olim, nunc autem genitivum habet.

Observatio.

Verba oblivionis, & memoriæ recipiunt fere genitivum, & accusativum.

Obliviscor, *olvidarse*, iniuriæ, l. iniuriam. Cic.

Reminiscor, *acordarse*, huius rei, hanc rem, l. de hac re. Cic.

Misereor, *tener misericordia, compassion*, tui. Cic. olim tibi.

Venit mihi in mentem (pro recor) nominativum,

l. genitivum recipit. Cic. Hoc mihi in mentem non venit.

Idem venit mihi in mentem Pompei, *acuevdome de Pompeyo*, genitivus frequentior.

Secunda Species.

Dativum postulant verba huius speciei, s. sunt quæ significant auxilium, adulationem, incommotum, favorem, obsequium, repugnantiam.

Copia.

¶ Auxilior, *opitular*, ayudar tibi. Cic.

Patrocinator, *ambrar*, homini. Quint.

Medeor, *medicor*, curar, vulneri. Cic.

- La- sione.* ¶ Blandior, *alagar con adulacion*, matri. Cic.
 Assentor, *aris, adular*, tibi.
 Lenocinor, *terciar, y adular*, alicui. Cic.
 Adulor, *lisongear*, alicui. Quint. fortunam. Cic.
 Palpor, *lisongear alagando*, isti, & illi, & illum. Plaut. Hor.
 Supperasitor, *lisongear como truan*, paeri. Plaut.
Incom- modum. ¶ Insidiator, *poner assechanzas*, militibus. Cic.
 Irascor, *subirascor, enojarse*, homini. Cic.
Favo- rem. ¶ Suffragor, *favorecer con voto*, tibi. Cic.
 Assentio, *l. assentior, ser de parecer de otro*, tibi, conceder, illud tibi assentior. Cic.
Obse- quium. ¶ Astipulor, *consentir con otro*, homini irato. Cic.
 ¶ Obsequor, *morigeor, oheiecer, dar gusto*, roganti.
 Gratificor, *agradar, Regi, agradecer*, tibi hoc. Cic.
 Ancillor, *famulor, servir*, alicui. Cic.
Repug- nantiam. ¶ Adversor, *contradecir*, vobis. Cic.
 Refragor, *contradecir con voto*, petitioni tuæ. Cic.
 Reluctor, *resistir luchando*, oneri. Col.
 Obloquor, *hablar contra otro*, tibi. Cic.
 Obluctor, *poner fuerza en algo*, solo. Col.
 Oborior, *nacer*, mihi lux oborta est. Cic.
Item hac. ¶ Adnascor, *nacer*, viscus arboribus, *la liga*. Plin.
 Illabor, *caer resvalando*, fluvius mari illabitur. Plaut.
 Immoror, *detenerse*, honestis cogitationibus. Quint.

Tertia Species.

Huc spectant verba, qua accusativum habent, qualia sunt: Sequor, fateor, solor, cum compositis. Verba item furandi, meditando, praestolandi precandi, & imprecandi, & alia quam plurima, quæ usu discenda sunt. Pleraque autem habent participium, in dus. Ut sequendus, consolandus.

Copia.

¶ Sequor, insequor, persequor, subsequor, se ser, con-
 sec-

sector, insector, *seguir*, aliquem. Cic. *excipitur*, obsequor.

Assequor, consequor, adipiscor, nanciscor, *alcanzar*, magnum honorem. Cic.

Prosequor te amore, odio, &c. *Amote*, à abhorrecate. Cic.

Prosequor, *acompañar*, patrem euntem. Cic.

Exequor, *poner por obra*, munus suum. Cic.

¶ Fateor, confiteor, *confessar*, tibi peccata. Cic.

Fateor.

Profitetur, polliceor, *prometer*, tibi studium meum. Cic.

Diffiteor, infiteor, *negar*, aliquid. Cic.

Solor.

¶ Solor, consolor, *consolar*, alicuius miseriam. Cic.

Furādi.

¶ Furor, *hurtar*, tibi, l. à te pecuniam. Cic.

Prædor, *robar*, arcem. Valer.

Depeculor, *robar*, Civitates. Cic.

Populor, depopulor, *robar*, y *atalar*, agros. Cic.

¶ Meditor, præmeditor, contemplor, comentor, opinor, cominiscor, *pensar*, facinus egregium.

Medi-
tandi.

¶ Præstolor, *aguardar*, tibi, l. te. Cæli. & alij.

Præsto-
landi.

Oporior, *aguardar*, aliquid. Cic.

¶ Precor, deprecor, *rogar Deum*, *pedir*, à Deo veniam. Cic.

Precan-
di.

¶ Imprecor, *desear mal*, tibi malum. Quint.

Impre-
candi.

Detestor, execror, *abhorrecer*, aliquem. Cic.

Abominor, *abominar*, Hæreticorum sectas. Cic.

Adorior, aggredior, *acometer*, hostem. Cic.

Architector, *fabricar naves*. Cic.

Auspicor, ominor, *adivinar*, te Consulem. Cic.

Aucupor, *cazar aves* (metaph.) famam. Cic.

Auguror, l. auguro, *agorar*, bellum. Cic.

Aspernor, *menospreciar*, virtutem. Cic.

Alloquor, *hablar*, te. Cic.

Aversor, *estár mal con alguno*, partem. Liv.

¶ Calumnior, *calumniar*, te pecunia corruptum, *que te avian sobornado*.

Committor, *acompañar*, aliquem. Cic. aliquando tibi.

Conor, *intentar*, multa. Cic.

Conf-

Conspicor, *mirar*, hominem occisum. Cic.

Contueor, *mirar*, aliquem, & ad cœlum contueri. Cic.

¶ Demolior, *derribar*, muros. Cic.

Demereor, *merecer*, y obligar, urbem beneficijs. Liv.

¶ Ementior, *mentir*, genus ium, *negar* quien es. Cic.

¶ Fabricor, *fabricar*, naves. Cic.

Fœneror, *dâr à logro* pecunias. Cic.

Faris, & fare, effor, loquor, fabulor, *hablar*, vera.

¶ Helluor, *glotonear* (metaph.) sanguinem. Reip. Cic.

Horror, cohortor, exhortor, *exortar*, amicum. Cic.

Imitor, *imitar*, Aristotelem. Cic.

Inueor, *mirar*, *considerar*, alicuius voluntatem. Cic.

Iaculor, *tirar como dardo*, fulmina Ovid.

¶ Lamentor, *lamentar*, hanc vitam. Cic.

Lucror, *ganar*, multa. Cic.

Ludificor, *burlar*, te. Ter.

¶ Machinor, *trazar*, *procurar*, necem alicui. Cic.

Mentior, *mentir*, nihil de te Cic.

Mereor, commereor, *merecer*, stipendium. Cic.

Mercor, *mercar*, vestem ab aliquo. Cic.

Metior, admetior, dimetior, *medir*, frumentur. Cic.

Minor, *amenzar*, mortem alicui. Cic.

Miror, admiror, demiror, *maravillarse*, tuam prudentiã. Cic.

Molior, *intentar*, *procurar*, aliquid mali. Cic.

Muneror, *dâr dones*, te multis rebus. Cic.

Mutuor, *to nar prestado*, aliquid ab aliquo Cic.

¶ Nundinor, *comprar*, ò *vender*, ius à prætore nundinari, *comprar el tener justicia*. Cic.

¶ Ordior, *ordir*, y *comenzar*, alterius vitæ initium ordiar. Cic.

Exordior, *comenzar*, orationem, à I. ex tuo dicto. Cic.

Ominor, *agorar*, diem festum. Plin.

¶ Paciscor, *hacer concierto*, pacisci fœdus. Cic.

Patior, *padecer*, magnum dolorem Cic.

Percontor, *preguntar*, te de hac re, & à te, hanc rem. Cic.

Periclitari, *experimentari*, omnia, fortunam belli periclitari,
bar ventura en la guerra, vires ingenij, examinar.

Pigneror, *dare en prenda*, libros pro vino.

¶ Queror, conqueror, *quexarse*, multa de re, l. tecum
 de iniurijs. Cic.

¶ Reor, *pensar*, eos plures esse quam cognovi. Cic.

Remuneror, l. remunerero, *galardonar*, te muneribus. Cic.

Rimor, *considerar*, ille rimatur quantum potest. Cic.

¶ Scrutor, *escudriñar*, aras sociorum. Cic.

Sciscitor, *preguntar para saber*, alicuius sententiam, ab, l. ex
 aliquo de aliqua re. Cic.

Speculor, *mirar de atalaya*, hostem. Cic.

Suspikor, *sospechar*, multa de te. Cic.

¶ Testor, contestor, obtestor, testificor, *poner por testigo*,
 Deum, hominesque. Cic.

Tueor, tutor, *defen. or.*, Remp. Cic.

¶ Veneror, *venerar*, Deum, Cic.

Vereor, *reverenciar*, aliquem, *recelarse*, temer, supplicium
 ab aliquo. Cic.

Vlcisor, *vengar*, *castigar*, patris mortem, suas iniurias
 ego pro istis dictis, & factis vlciscar, *tu me las pagaras, &c.*

Quarta Species.

Huius loci sunt, *que ablativum amant. Sunt verba ea*,
 Glorior, oblector, letor, abutor.

Atque vtor, vescor, potior, quibus addito nitor.

Et fruor, & fungor, radice ut nitor arbor.

Potior genitivum etiam admittit, atque interdum accusativum.

Explicatio.

Glorior, *gloriarise*, suis factis, de tuis divitijs gloriaris.

Lætor, delector, oblector, *bolgarise*, suis rebus, Cic.

Vtor, *vsar*, tuo consilio. Cic.

Abutor, *vsar mal*, tua potentia. Cic.

Vescor, *comer*, pane. Cic.

Potior, *gozar*, portu, urbem, l. vrbis. Cic.

Nitor, *estivor*, rei æquitate, *en mi justicia*, in aliquo. Cic.

Fruor, *gozar*, summa pace.

Fungor, *gozar*, y *hacer*, meo officio. Cic. aliquando officium.

Ablativus verborum lator, delector, oblector, non immerito communis ablativus causæ dici potest.

Quinta Species.

Huius speciei verba easum habent beneficio præpositionis, ut *verbor in Vrbe*, loquor tecum, *proficiscor in Italian*.

Orior, & nascor ablativum postulant modò cum præpositione à l. ab, modo sine illa, ut, *Ortus à claris parentibus*.

Nobili genere natus.

De Constructione Verbi Communi.

Verba communia, quæ in or. finita, activam in ò, non habent; apud priscos, tam actionem, quàm passionem significabant, iam verò activa significatione contenta sunt, quod verò ad constructionem attinet, accusativum amant, referunt inque ad tertiam speciem verborum: deponentium: quædam verò participia etiam significatione passiva reperiuntur, cuius generis sunt. *Expertus, complexus comitatus, testatus, interpretatus, largitus, dimensus*. Cic. *A quibus essent illa dimenso*; his verò raro apponitur ablativus passivorum more.

De Constructione Verbi impersonalis Activæ vocis.

Hæc, *Est inters, refert (convenir) genitivum postulant*. Cic. *per ad- inters omnium rectè facere*.

Inters tamen, & refert genitivi loco habent mea, tua, sua nostra, vestra, cuius, vel cuius, quibus addi possunt gen-

tivi unius, solius, ipsius, & genitivi participiorum temporis presentis, ut mea unius, vestra ipsorum interest: tuam Rem. administrantis interest vigilare.

Verbum est, pro mea, tua, &c. habet meam tuum suum, nostrum, vestrum. Cic. Si memoria defecerit, tuum est, ut suggeras.

Verbo interest, & refert iunguntur illi genitivi. Magni, per magni, tanti, quanti. Cic. Magni nostra interest, utriusque nostrum interest.

Observatio.

Verbum interest, loco genitivi accusativum rei cum prepositione ad, admittit. Cic. Equidem ad nostram laudem non multum video interesse, &c.

Dicimus etiam vestra paucorum interest: non tamen vestra omnium, sed vestrum omnium interest; ubi genitivus, omnium regitur à verbo refert, l. interest nostrum, & vestrum à nomine, omnis, quod partitivum est.

Non solum illi genitivi, unius, solius, &c. sed substantivorum quoque genitivi videntur posse coniungi cum ablativis mea, tua, &c. ut refert tua prætoris Verberem tueri; nisi cum nomen proprium additur, ut interest tua Cæsaris: quare tum dices potius, interest tua, & Cæsar, l. omisso pronomine, interest Cæsaris, quod si interest tua Cæsaris dixeris, Grammaticè loqueris, & Greco more,

Secunda Species.

Huius speciei sunt, quæ dativum postulant post se ante se verò, aut nominativum, aut aliquam orationis partem. Terent. Facite, quod vobis libet, peccare nomine lect.

Pauli,
multa,
per multa,
magis.

Maxime,
minime,
nihil,
aliquid,
vehementer,
infinitum.
Plus.
Plurimum.

Observatio.

Huc conferuntur verba, quæ eventum significant, ve accidit, incidit, cadit, contingit, obtingit, evenit, obvenit, viiuenit, *acontecer*, à te mihi omnia semper honesta, & iucunda acciderent Cic.

Item expedit, convenit, conducit, *convenir*, hoc tuæ laudi. Cic.

Constat, patet, liquet, *es claro, y notorio*, id omnibus Cic.

Suppeti, superest, *estàr sobrado*, tibi pecunia. Cic.

Vacat Non mihi vacat ab officio, ab studio, à negotijs, *no me dexa mi oficio vn punto de tiempo, mi estudio, mis negocios.*

Tertia Species.

Decet, dedecet, iuvat delectat huius sunt loci, quæ ante se, aut nominativum, aut aliquam orationis partem, præsertim verò infinitum, post se accusativum habent.

Declaratio.

¶ Hoc te minimè decet, *no te està bien esto*, Cic.

Dedecet te iratci, *no te està bien enojarte*, Cic.

Iuvat, delectat me audire, *dame gusto oír*, Cic.

¶ Oporteret, absolutum est, neque superioribus adiungendum, Cic. Irruare. *Antonium non oportuit.*

Observatio.

His ad di possunt hæc quatuor verba, fugit, præterit, fallit, later, idest ignoro. Cic. Hoc amentem hominem fugit, *no sabe esto este loco.* Sed vsitatius præposita negatione. Cic. Non me illud præterit: Neque hoc te. Crasse fallit. Itaque nihil horum me fugit, præterit, fallit, later, perinde est, ac si dicas; Omnia novi.

Pertinet, attinet, spectat, petunt accusativum cum præpositione ad. Cic. Hoc ad rem non pertinet.

Quarta Species.

Hæc verba illa conferuntur, solit, incipit debet, capit, desinit, potest, quæ cum insigniti verboris impersonalium adiunguntur.

Explicatio.

<i>Solet bonos pigere vita ante malet acta.</i>	Suele dár pena à los buenos la vida mal gastada.
<i>Incipit illos tadere vitiorum.</i>	Comienzan à tener tedio de sus vicios.
<i>Debet te pudere huiusmodi criminis.</i>	Debes avergonzarte de semejante delito.
<i>Nunquam desinet me mei facti poenitere.</i>	Nunca dexará de pesarme lo que hice.
<i>Non potest tibi per me licere.</i>	No te puedo dár licencia.

Item a dherent infinitis passivæ vocis. Cic. (agens de sapientia.) Qua præceptrice in tranquillitate vivi potest. Idem. Hic maneri diutius non potest.

Si hæc verba aliorum verborum infinitis adiungantur, vel aliquis præcedat nominativus, impersonalia esse non possunt, ut incipit ille explicare scholam, &c.

Quinta Species.

Poenitet, piget, pudet, tadet, misereret, miserescit, huius sunt loci, quæ accusativum habent cum genitivo, l. infinitivo.

Explicatio.

Poenitet, ebat. tener dolor, pesar, tuæ quemque fortunæ. Cic.

Piget, tener verguenza dolor, me stultitiæ meæ. Cic.

Pudet, avergonzarse, illos infamiæ suæ. Cic.

Tadet, tener fastidio, enfado, nos omnes vitæ nostræ. Cic.

Miseret, l. miserescit, tener misericordia, l. siina, te fratris misereat tui. Cic. inopis te tunc misereat mei. Ter.

Loco genitivi recipiunt interdum infinitivum, ut *Tadet nos vitæ, l. vivere. Pudet me facti, l. secisse.*

De Constr. Verbi impersonalis passivæ vocis.

Verba impersonalia passivæ vocis tertijæ personæ constructa sunt, et vivitur, certatur. Hæc passivorum more ablativum habent cum præpositione à, vel ab veriusque numeri pro persona agente, post se casum verbi, à quo descendit.

32
Epist. Eius oratione vehementer ab omnibus reclamatum est
effitiantur verò à neutris secunda, & quinta speciei, ut
servitur, pugnatur.

De Varia Verborum Constructione.

Abrogo, *quitar del todo*, legem, l. legi, & potestatem
 alicui abrogare. Cic.

Adscribo, *escribir junto à otra cosa*, diem in epistola, salu-
 tem alicui, *juntar*, aliquem in societatem. Cic.

Ani cadverto, *èchar de ver*, aliquam rem, *castigar*, in ali-
 quem animatvertere, *castigar à alguno*. Cic.

Benè, aut malè mereri de aliquo, *hacer bien*, ò mal. Cic.

Benè, aut malè sit tibi, l. vertat, *bueno*, ò mal provecho te haga.

Cado, *caer*, alte cadere: non cadit in virum bonù mentiri.

Hoc mihi per oportune cecidit (metaph.) cadere animo,
desmayar, cadere causa (en ablativo) *perder el pleyto*. Cic.

Confero, *comparar*, me illi, l. cum illo, *ir*, me in Urbem
 confero, *dàr*, beneficium in aliquem conferre. Cic.

Convenio, *juntarse en un lugar*, convenire in vnum lo-
 cum convenio tecum de hac re, l. hoc convenit mihi te

cum, *concordamos en esto*, convenire aliquem, *ir à ha-*
blar à alguno.

Deflecto, *apartarse*, Urbem à veritate de via. Cic.

Declino, *apartar de sí*, laborem, l. à labore. Cic.

Deficio, *faltar*, vires mihi, l. me deficiunt. Deficere à Re-
 ligione, *dexar la Religion*. Deficere à Duce, *rebelarse con-*
tra el Capitan, *desdeñarse*, à se ipso, à veritate deficere.

Derogo, *derogar*, *disminuir*, aliquid de lege derogare fidè
 alicui, *quitarle el credito*. Nimis tibi derogas, tibi dum
 arrogas, *tiene en menos*, quanto mas *presumes*. Cic.

Despero, *desconfiar*, salutè, salute, salutem, l. de salute. Cic.

Dominor, *Señorearse*, Regioni, in suos, l. in suis. Cic.

Excello, *aventajarse*, omnibus, l. ante omnes. Cic.

Æmulor, *imitar*, Sanctos, *competir*, tibi. Cic.

Gratulor, *dar el parabien*, tibi, & tibi victorià, l. de victorià

Facio, *hacer*, quid facieris huic homini, hoc homine, l. de
 hoc homine, *què hareis de este hombre*. Cic.

- Fio, quid mihi me, l. de me fieri! *Què serà de mi!* Cic.
- Futurus, a, m, lo mismo; quid mihi me, l. de me futurum censes? *Què piensas ha de ser de mi?* Ablativus sine prepositione frequentior. Cic.
- Habeo tibi fidem, *doyte credito*, habeo te odio, *aborrezcote*, indelicij, *quierote mucho*, pro comperto aliquid habere, *tenerlo por cierto*, pro derelicto, *dexarlo por cosa perdida*.
- Interdico, *vedar*, tibi aditum, l. te aditu: aqua, & igni mihi interdictum est, *resistiv*, alicui inter dicere. Cic.
- Iubeo, *mandar*, te (raro tibi) iubere legem; *dár ley*. Cic.
- Moderor, *poner modo*, *refrenar*, linguæ, *governar*. Remp. Cic.
- Nubo, *casarse la muger*, adolescenti, l. cum adolescentē. Cic.
- Obstruo, *cerrar*, obstruis luminibus nostris? *Quitásnos la luz de nuestras ventanas?* Iter hostibus obstruere. Cic.
- Pendeo, *estar colgado*, pender, vita mea ex, l. de te pender.
- Renuncio, *hacer saber*, tibi hoc, aliqueum Consulem renunciare, *hacerle Consúl*. Hereditati renunciare, *renunciar la herencia*. Deserchar, hospitium ei renunciat. Cic.
- Refero, *bolver*, ò traer, auster me in Italiam retuli, *contar*, rumores ad aliqueum referre, *dár*, *pagar*, alicui debitam gratiam, *dár parte*, de hoc ad Senatam: *poner por escrito*, aliquid in codicem accepti, & expensu: *aplicar* animam ad studia referre, *estudiar*. Cic.
- Stomachor, *enfadarse*, omnia, *ayrarse*, cum aliquo. Cic.
- Tollo, *quitar*, suspicionē alicui, imagines ex, l. de templo.
- Tollere aliqueum de medio, *matarle*. Cic.

DE COMMUNI OMNIUM VERBORUM

Constructione

- Cuius verbo apponi potest dativus eius personæ, in
 huius gratiam, *commodum*, l. *incommodum* aliquid fit. Plaut.
tibi dicit, tibi occis.
- accusativus, l. ablativus temporis. Cum per quantitas fit la-
 de *quanto*, ut *quandiu fuisi Roma?* Tres menses, vel s. ibus
 o, *mensibus*.

Si per quando fiat interrogatio, ablativo utendum est; ut: Quando dormis? Nocte, vere.

Admonitio.

Spatium temporis vocant, cum per adverbium *Quandiu* (*que es quanto tempo*) fit interrogatio: tunc frequentior est accusativus, ut: *Quandiu, vel quot annos studuisti? Tres annos, vel tribus annis.*

Hic pertinent voces, quæ certam temporis quantitatem significant, ut: *Momentum, hora, dies, mensis, annus, Olympias, seu lustrum atas, sæculum.* Cic. *Ibi paucos dies morati sumus. Viginti annos natus. In Ver Provinciam arieniura obtinuit. Viduum. L. odicæ fuit. Tert. Iam sæculum videor te non vidisse.*

Cum per *Quando* (*que es quando, ò en què tempo*) fit interrogatio, ablativo tantum utimur; ut: *Quando, vel quoniam tempore datum est tibi negotium? Anno superiori, mense Maii.*

Ablatibus interdum *intra* significat, ut: *Paucis diebus biduo, triduo; pro intra paucos dies, intra biduum, &c.* Cic. *Diebus sexdecim absoluta sunt quatuor tragediæ. Idem Clodius respondit triduo, illum ad summum quatruiduo peritum. Uro die longissimam orationem didicit.*

Accusativus item, vel ablativus, quo spatium loci significatur. Cic. *Negat se à te pedem discessisse. Villa distat ab Urbe quingentos passus, vel passibus: Accusativus frequentior.*

Ablativus instrumenti, cause, excessus, aut modi. Tert. *Hic te oculis vidi. Cic. Vestra culpa hæc acciderunt. Idem Scipio omnes sale, facerisque superabat. Idem. Sapientissimus quisque æquissimo animo moritur: stultissimus iniquissimo.*

Observatio.

Spatium loci, &c. Cuius verbo apponi potest accusativus, qui distantiam significet. Liv. Mille, & ducenti

passus ibi latitudo patet, hoc cubiculum patet in latitudinem viginti pedes.

Por *Habeo*, hoc cubiculum habet longitudinem duodecim pedes, vel duodecim pedes longitudinis, vel in longitudine. Plin.

Por *Sum*. Longitudo huius cubiculi est duodecim pedum; vel huius cubiculo sunt duodecim pedes longitudinis.

Ablativo instrumenti nunquam additur prepositio, ut Inepete dixeris scribere cum calamo.

Causæ, &c. Ad causam propter quam, hæc pertinent. Ardege iracundia, desiderio, amore flagrare, inflammare cupiditate, amore, &c. Hæc etiam fortassis; Læctor, gaudeo, delector, oblector, &c. Præponitur interdum prepositio præ. Cic. Præ maiore loqui non possum.

Aut modi. Modum actionis significamus interrogatione, quemodo? Ut: quemodo tulit iniuriam? Patienti animo, iniquo, vel æquo animo Sic? Clara voce, submissa voce dicere. Interdum huic ablativo additur prepositio cura; Cic. Semper magno cum metu dicere incipio.

Materia, ex qua aliquid fit, ponitur in ablativo cum prepositione. Cic. Ex auro calicem feci.

Ablativus precij. Cic. Iam invideo Magistro tuo, qui te tanta mercede sapere nihil docuit. His tamen genitiviis exceptis: Tanti, tantidem, quanti, quanticumque, pluris, minoris. Cic. Emit homo cupidus tanti, quanti voluit: Ex quibus tanti, quanti, quanticumque, minoris, in ablativum transeunt, si addantur substantiva. Liv. Cum pretio minori redimendi copia fieret.

Magno, permagno, parvo, paulo, minimo, plurimo, & si quæ præterea sunt, sæpè sine substantiva reperiuntur, sæpè etiam cum illo. Cic. Excogitare non poterat, quemadmodum plurimo venderet. Vili, & caro non admittunt substantiva.

Ablativus pretij, &c. Non solum verba, quæ aperte emptionem, venditionemque significant, sed etiam quævis alia huc spectant. Cic. *Multorum sanguine, & vulneribus ea Pœnis victoria stetit.* Varr. *Piscine ædificantur magno.* Valeo ablativum, & accusativum amat. Cic. *Mina valet centum dracmis: Atticis, Varr. Donavij, quod denos æris valebant.* Sum pro Valeo huius est loci. Cic. *Cum esset frumentum sex tertijs binis, Pluri pretio dixit.* Valla. Tutius tamen dices: *Maiori pretio, aut carius.*

Adverbia *carè, carius, carissimè, benè, melius, optimè, malè, peius, pessimè; vilis, vilissimè,* cum verbis emendi, vendendique apud bonos Authores reperies.

His tamen genitivis exceptis, tanti, tantidem, &c. ut *Quanti, vel quanto pretio licèt, est, estat constat, valet, æstimatur liber, viginti argenti, plus, quàm par est, indicasti. Ego pœnitere tanti non emam. Tantidem profecto ego emi; minoris mihi comparabo.*

Magno, per magno, &c. Sæpè sine substantivo reperiuntur, ut *magno vendidisti ensem, permagno mihi estetis; unusquisque vendit, ut potest, plurimo: unusquisque etiam emit ut potest, minimo: ego meum parvo dedidi paulo etiam comparasti.*

De Dimensione, & pondere.

Cic. *Pro Font.* Cum quaternos denarios in singulas vini amphoras exegisset. *Idem.* Pro frumento in modios singulos duodenos sestertios exegit. *Offic. Test.* Maximinus Imperator quadraginta libras carnis vna die absolvebat, vini amphoram exhauriebat. Cic.

Itaque rectè dicitur: Emi cerasa octo teruntijs, in singulas libras, vel emi duas libras cerasorum octo teruntijs, in singulas, vel pro vnaquaque libra, vel solvi octo teruntios, pro vnaquaque libra, vel in singulas libras cerasorum.

Dicimus etiam: Bibi duo vasa aquæ, vel aquam ad duo

Quibuslibet verbis adai potest ablativus absolutè positus.

Cic. Quod te auctore velle capi, adiutore prosequar.

Admonitio.

Aliquando absolutè ponitur participium præteriti temporis, sine nomine. *Liv. Ad Urbem progressus est non dum comperto, quam Regionem hostis petisset, Tac. Audito Castellum obsideri sex legiones eo duxit*

Interdùm ablativus, & nominativus eiusdem sunt personæ. *Senec. Populo spectante fieri credam, qui aliquid me conscio, faciam.*

Ablativus denique, qui partem significat animi, vel corporis, tum verbis, tum nominibus communis est. Cic. Tota mente, & artibus contremisco: Quem Poeta in accusativum mutare consueverunt. Horat. Tremis ossa pavore.

Verbis, & nominibus, &c. Cicero dicit, Hestorem toto pectore trementem. Hor. Animoquè, & corpore torpet: Huc illa accedunt: Cadere, i. concidere animo. Pendere animis, animi pendeo: cum singulari numero utimur.

Nominibus, ut Salust. Antonius pedibus æger. Cic. Qui nunquam ægro corpore fuerunt: & Martial.

Crime ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus.

Itaque dicitur bene ille est æger corpore, vel ægro corpore: Niger ore, vel nigro ore, & niger os Apud Poetas.

De Constructione Verbi Infiniti.

Verbum infinitum ante se accusandi casum postulat; post se casum verbi finiti. Cic. Vellem te in principio audivisse amicissimè admonentem.

Modus infinitus post se nominativum petit, cum res ad nominativum præcedentis verbi pertinent. Cic. Nolo esse longior.

Quod si accusativus præcessit, & sequatur necesse est. Cic. Cupio me esse clementem.

Infinium esse, accedente verbo licet, dativum, vel accusativum admittit. Cic. ad Art. Mihi negligenti esse non licet vel negligentem.

Cum cæteris verbis, quæ dativo gaudent; fere accusativum habet. Tert. Expedi nobis esse bonos.

Observatio.

Verba infinita ferè semper verbis adduntur: quibus voluntas explicatur, ut: Cupio, opto, desidero, volo, nolo, malo, cogito, affirmo, &c. ut: *Cupio discere.*

Si autem verba, puto, ayo, refero, & alia eiusdem significationis præcedant infinitum; durior efficitur oratio: ut si dicas: *Petrus putat esse bonus; quomodo interdum loquuntur Poetæ.*

Coniungitur non nunquam cum verbis morus, & nominibus substantivis more Græcorum. Tert. *Vultis ne eamus visere?* Cic. *Tempus est ad id, quod institueramus, accedere.* Ad duntur, & nominibus adiectivis, maxime apud Poetas: unde sunt illa: *Paratus respondere, cantare, certare.* Certus ire, mori *Doctus cantare, vincere,* &c. Paratus tamen, & dignus etiam ab Oratoribus cum infinito copulantur. Cic. *Id quod Parati sunt facere.* Idem. *Res familiaris, quæ mihi multo maior est, quam habere dignus sum.* Adiectivis neutris elegantè adherent infinita. Cic. *Pro patria, & in paria mori prædandum est.*

Si accusativus præcessit, & sequatur necesse est, &c.

Non nunquam tamen subaudiuntur hi præcedentes accusativi, me, te, se nos, vos. Curt. *Octoginta talenta constituit daturum Alexander, pro se daturum.* Inuitis vobis saluum esse nolo.

Fore ut, futurum ut, cum alijs verbis cum his maxime iunguntur, spero, existimo, suspicor, puto, affirmo. Cic. *Spero fere ut contingat id nobis.* Idem. *Nunquam putavit fo-*

re ut à te suplex venirem Senec Scio futurum, ut auditis eius sententijs, cupiatis multas audire.

Hac circuitiōne suplentur verba, quæ supinis carent, ut: Affirmo fore ut paucis diebus orationem pro Marcello ediscas.

Quando accusativi geminatione ambigua est oratio in activa, passiva voce efferrī debet, ut *Millonem audivi occidisse Clodium*, ambigua est: dices ergò: à *Millone audivi occisum esse Clodium*.

De Gerundijs.

Gerundia, quæ passionem non significant, casus suorum verborum admittunt, ut tempus obliviscendi iniuriarum, ignoscendi amicis, coercendi cupiditates.

De Gerundio Genitivi.

Gerundio genitivi adduntur substantiva tempus, causa, ratio, studium, facultas, & non nulla adiectiva, ut peritus, imperitus. Cic. Sum cupidus te videndi.

Admonitio.

Gerundia in di, interdum genitivum multitudinis pro accusativo admittunt. Sueton. Promissa edendi licentia, deipiendique pomorum. Tert. Novarum, qui spectandi faciunt comiam. Novarum pro novas comedias. Hæc tamen loquendi ratio frequentior est, cum pronomen intercedit; alioquin rara. Cic. Doleo tantum Stoicos nostros Epicureis irridendis sui facultatem dedisse.

De Gerundio Dativi.

Gerundium dativi significatione activa raro reperitur, actum quidem orationis partibus, quæ dativum postulant, adiungitur. Plaut Epidicum quærendo operam dabo: frequentius. Epidico quærendo. Non sum solvendo eleganter dicitur.

DE CONSTR.

De Gerundio Accusativi.

Gerundio accusativi præponuntur præpositiones ab, ob, inter, etiam ante, sed varius.

- Cic. Locus ad agendum amplissimus, &c.
 Idem. A quo pecuniam ob solvendum accepisti.
 Liv. Ipse, inter spoliadum corpus hostis, percussus est.
 Virg. Nunquam, ante domandum.

De Gerundio Ablativi.

Gerundium ablativi modo sine præpositiône in oratione adhibetur. Cic. ad Arie. Plorando deffesus sum: modo præpositiones admittit, à, ab, de, in; nonnunquam à, vel ex, cum pro.

- Cic. Ab invidendo rectè invidentiã dicitur.
 Idem. Quid cogites de transeûdo in Epirum, scire vellim.
 Idem. Quis est, tam in scribendo impiger, quàm ego?
 Plaut. Pro vapulando abste mercedem petam.
 Quint. Scribendi ratio coniuncta cum loquendo est.

Negant quidam gerundium ablativi verbis motus coniungi posse, ut Rebertor ab orando, seu ab oratione. Quibus non pauca adversantur testimonia. Cic. de Orat. cum à dicendo, refugiffem. Idem. A sublevandis hominibus nunquam discessi. Itaque utrumquè dicitur: ludendo, vel à lusu festus venio. A venando, l. à, aut, ex veneratione defagitat. us redeo.

De Gerundijs Passivis.

Gerundia, quæ passionem significant, nullum post se casum admittunt, significant verò passionem à verbis passivis semper.

Gerundium genitivi raro passivum reperitur, dativi, accusativi, & ablativi frequentius.

- Iust. Athenas erudiendi gratia missus est, id est, ut erudiretur.
 Plin. Charta emporetica inutilis est scribendo.
 Cic. Sus est advescendum hominibus apta.
 Quint. Memoria excolendo augetur.

Ratio variandi Gerundiã.

Gerundiã, quæ accusativo casu gaudent, ferè elegantius adiectivorum more ad hunc modum efferuntur, ita ut gerundijs casus maneat, servato tãmen genere, ac numero accusativi, ut Studiosus defendendi Rempublicam, civesquè servandi: Studiosus defendendæ Reipublicæ civiumquè servandum.

De Verbo Participiali in Dum.

Participiale in dum, accedente verbo substantivo, dativum postulat pro persona agente, post se habet casum sui verbi. Cic. Tuo tibi iudicio utendum est: Si tamen casus verbi fuerit accusativus, mutabitur oratio hoc modo: Petendum est tibi Pacem: Pax petenda est tibi. Pacem: Pax petenda est tibi.

De Supinis.

Supina in um, ante se nullum, post se suorum verborum casum habent, amantquè verba, quæ motum ad significant.

Tert.

Me vltro accusatum venit. Idem. Abi de ambulatum.

Supina in us, ferè passivæ significationis sunt, adherentquè nominibus adiectivis, ut Dignus, mirus. Cic. Quod optimum factu videbitur, facies.

De Participijs.

Participia eisdem casus habent, quos verba, à quibus proficiuntur. Liv. Ancus ingenti præda positus Romam redijt.

Quod ad significationem attinet, sua verba imitantur, Participium verò in dat, à quocumque verbo passionem significat, ut amendus, sequendus, amplectendus.

Participia ita dicta, quæ à verbis, & nominis, vim gerunt

ramquè participant : capiunt enim à verbo significati-
nem, & tempus: à nomine casum, & genus; ob utroque nu-
merum: habentquè casum verborum, vndè fiunt, vt *Legem*
confirmant, *Urbem everfurus*, *faturus amico*, *doctus à sapien-*
te præceptore litteras.

Quod ad significationem attinet, &c. Quæ ab activis,
& neutris nascuntur, actionem significant, vt *Amans ama-*
turus; *pugnās pugnaturus*; *obtemperans obtemperaturus*. A de-
ponentibus, & communibus participium quidem præsen-
tis, & futuri in Rus, actionem, vt *complectens*, *complexurus*:
in Dus passionem, vt *Sequendus*: cætera actionem, vt *Se-*
quens, *secuturus*, *secutus*.

Illa Coenatus, pransus, potus, ausus, gavisus, solitus, ar-
gutus, cautus, circumspèctus, contentus, disertus, profu-
sus, seitus, tacitus, voce quidem participia passiva imi-
tantur: significationem verò activam habent. Cic. *Coenato*
mibi, iamquè dormienti epistola est illa reddita *Pransus* ibi: en
comiendo os ireis. *Domus benè potus redibat*: bolvia bien
bebido. Potus, a, um, etiam in passiva voce reperitur. Cic.
Themistocles, *sanguine Tauri potu*, *mortuus concidit*.

Non nulla participia præteriti temporis, & futuri in
Dus, reperiuntur à verbis neutris orta, vt *Obitus*, a, um,
obeundus, *vigilatus*, *vigilandus*, *properatus*, *properan-*
du, *erratus*, *regnatus*, *pugnatus*, *laboratus*, *redundatus*,
testatus, *successus*: quorum aliquot etiam apud oratores
leguntur. Cic. *Pro Sest. Morte obita* dixit. Idem: *Tua confi-*
lia evigilata. Idem: *Nam cum omnia mea causa velles mibi*
successa. Verisimile est verba, vndè hæc sunt aliquandò pas-
siva fuisse.

Participia passiva præteriti, & futuri temporis, maxime
cum sunt nomina, etiam dativo gaudent Cic. *Spero Scipio-*
nis amicitiam notam posteritati fore. Tert. *Restat Cre-*
nes, qui mihi exorandus est.

Huius generis sunt *Cognitus*, *perspèctus*, *exploratus*,
com-

compertus, dilectus, probatus, acceptus, spectatus, despectus, contentus, neglectus, & composita, vt: cognitus, inauditus, invisus. Cic. *Illius animus mihi perspectus est, planeque cognitus.* Oratores tamen frequentius tribuunt participijs præteriti temporis ablativum, quàm dativum, nisi transeant in nomina. Cic. *Nos diu à perditissimis civibus vexati, aliquando per vos recreamur* Participia futuri in dus, frequentius etiam ablativum post se more passivorum habent. Cic. *Quid? De domo mea, quam Senatus à Pontificibus liberandam; Magistratibus defendendam putaret.* Et si non rarò nomina fiunt. Cic. *Tuendus mihi est Marcus Rufus, &c.* Tunc elegantèr vtimur pro debeo, l. oportet, vt: *Tuendus mihi es, id est, debeo cveri te.*

Excipiuntur.

Exosus, perosus, pertæsus accusativum amant.

Exosus, perosus, aborreter, patrios mores. Liv.
Pertæsus, est àr enfadado, ignaviam suam. Suet.

Participia, cum in naturam nominum transeunt, genitivum exigunt, cuius modi sunt presentis, & non nulli, præteritè temporis, vt: Amans patriæ, Consultus iuris.

Participia præsentis sæpè nomina fiunt, & postulant genitivum: huius generis sunt: Negligens amicorum, efficiens utilitatis, fugiens laboris, sitiens virtutis, pecuniæ; ferens laboris, & similia: His accedunt, quæ participij speciem præferunt, vt: insolens, irapotens, intolerans, &c.

Pauciora sunt præteriti temporis participia, quæ nomina fiunt, oratoribusque vsitata; de quibus agitur in constructione nominum adiectivorum, vt *Dolus litterarum, consultus iuris, alieni appetens, profusus sui, &c.* Nam illa: *Scitus vadorum, victus, erectus, falsus animi,* poetica sunt. *Eruditus ablativum tantum habet.*

De Constructione Nominis Substantivi.

Duo substantiva continuata, si ad eandem rem pertinent, eodem casu gaudent, ut Vrbs Athenæ. Si autem ad diversas, alterum erit genitivi casus. Cic. Supplicium est poena peccati.

Adiectiva, cum substantivè ponuntur, more substantivorum construuntur. Cic. Tantum cibi, & potionis adhibendum est, ut vires reficiantur, non ut oprimantur.

Substantiva, cum ad laudem, l. vituperationem referuntur, genitivo, vel ablativo gaudent. Cic. Neque te monere audeo præstanti prudentia virum, neque confirmare maximi animi hominem.

Utrumque casum amplectitur exemplum allatum. Item, Puer singularis ingenij, bonæ indolis, virtutis præclaræ, &c. In ablativo: singulari modestia, rudi ingenio, bonæ indole, &c.

De Adiectivis.

Adiectiva, quæ scientiam, communionem, copiam, & his contraria significant, genitivo iunguntur, ut Peritus, ignarus, particeps, expertus, plenus, inanis. Cic. Stalcorum plena sunt omnia, Item quadam in ax, ius, idus, & osus.

Copia.

Scientiam.

* Peritus, *sabio*, iuris civilis. Cic.

Imperitus, *que no sabe*, rerum omnium. Cic.

Doctus, *docto*, litterarum, l. litteris (in ablativo) ad militiam. Cic.

In doctus, *que no sabe*, pilæ. Horat.

Enarus, *entendido*, Reipublicæ. Cic.

Ignarus, *ignorante*, legum.

Rudis, *rudo*, è *visão*, rerum omnium.

Callidus, *afuto*, rerum rusticarum. Col. ad fraudem. Cic.

Pro-

ADIECT.

49

Prudens, *prudente*, impediendum malorum. Cic.

Imprudens, *imprudente*, que no sabe, legis. Cic.

Nescius, *que no sabe*, impendentis mali. Plin.

Inscius, *que no sabe*, omniura rerum. Cic.

Certus, *cierto*, sententiæ. Quint.

Incertus, *incierto*, veri. Liv.

Certior, *sabidor*, consilij tui, l. de consilio tuo. Cic.

¶ Confors, *compañero en la suerte*, laboris. Cic.

Exors, *fuera de la suerte*, ò parte, culpæ. Liv.

Compos mentis, *el que està en su juicio*. Cic.

Impors mentis, *el que està fuera de si*. Plin.

Particeps, *participante*, voluptatis. Cic.

Expers, *que no tiene*, rationis. Cic.

Reus, *culpado*, audaciæ, l. de audacia. Cic.

Infons, *sin culpa*, consilij. Liv.

Insuetus, *no acostumbrado*, laboris. Cic.

¶ Fertilis, *fertil*, ager fructuum fertilis. Cic.

Sterilis, *esteril*, tritici. Cic.

Fœcundus, *abundante*, metallorum. Plin.

Egenus, *menesterofo*, ò pobre, omnium. Liv.

Liberalis, *liberal en dár*, pecuniæ. Salust.

Parcus, *escafo*, boperum. Plin.

Prodigus, *prodigo*, gastador, auri. Plin.

In ax, ius, idus, & ofus, vt.

Copia.

¶ Capax, *capaz*, imicitia. Plin.

Tenax, *retenedor*, recti, que guarda justicia. Quint.

Ferax, *fertil*, terra ferax tritici. Plin.

Edax, *comedor*, multi cibi. Cic.

¶ Consciis, *sabidor*, sum mihi facinoris, facinori, vel de his rebus. In hoc sum mihi conscius.

Anxius, *congojoso*, securitatis. Plin.

Dubius, *dudoso*, presidij. Senec.

¶ Invidus, *embidioso*, laudis. Cic.

Cupidus, *deseoso*, splendoris. Cic.

Com-
munio-
nem.

Copia.

Ax.

Ius.

Idus.

Pro-

- Osus.* Providus, *apercibido*, futurorum. Cic.
 Avidus, *el que desea con ansia*, gloriæ. Cic.
 ¶ Studiosus, *aficionado*, virtutis. Cic.
*Quibus adde.** Fastidiosus, *el que se enfada*, litterarum. Cic.
 Curiosus, *curioso*, medicinz. Plin.
 ¶ Memmor, immemor, *el que se acuerda, ò no*, beneficij, Cic.

Partitiva nomina numeralia; & quæcumque adiectiva partitionem significant, genitivo gaudent, l. ablativo cum præpositione è, ex, l. de, vt: Nullus Scholasticorum, quatuor millicum, multæ istarum arborum,

Copia.

- Partiti- va.* ¶ Quis, l. qui, *quien*, vestrum, l. ex vobis. Cic.
 Aliquis, vllus, *alguno*, scholasticorum, l. ex.
 Alter, *el uno de dos*, vestrum, l. ex. *Y así de los siguientes,*
 Alteruter, *el uno, ò otro de los dos.*
 Nemo, nullus, *nadie, ninguno,*
 Neuter, *ni el uno, ni el otro de los dos.*
 Quicumque, quisquis, quilibet, *qualquiera que,*
 Quisque, *cada uno, ò qualquiera,*
 Vter, *qual de los dos.*
 Uterque, *el uno, y el otro, entrambos à dos.*
 Uter cumque, vtervis, vterlibet, *qualquiera de los dos.*
 Quidam, *alguno.* Alius, *otro.* Solus, *solo.*

- Numeralia.* ¶ *Cardinalia*, vt: Vnus; duo, tres, quatuor, quinque
Ordinalia, vt: Primus, secundus, tertius, quartus.
Distributiva, vt: Singuli, bini, terni, quaterni, &c.
Adiectiva, vt: Multi, pauci, plerique hominum, l. ex, &c.
Nomina quæ similitudinem, aut, dissimilitudinem significant
genitivum, aut dativum exigunt: Item communis, & propriæ

Copia.

- ¶ Similis, *semejante*, patris, vel patri. Tert. Cic.
 Dissimilis, *desemejante*, suorum, homini. Cic.
 Assimilis, *muy semejante*, sui. Ovid. Spongijs, Cic.

Dispar, *diferente*, sui, l. his. Cic.

Communis, *comun*, omnium inimicus, l. *omnibus*, hoc mihi tecum, l. *inter nos commune est*, *usamos de esse los dos*. Cic.

Proprius, *proprio*: senectutis, l. *senectuti vitium*. Cic.

Dativum post nomen adiectivum.

Nomina, quibus commodum, voluptas, gratia, favor, equalitas, fidelitas, & his contraria significantur, dativum postulant: Item verbalia in bilis; & quedam, que ex particula con, componuntur.

Copia.

¶ Salutaris, *saludable*, nobis. Cic.

Perniciosus, *dañoso*, Reipublicæ.

Comodus, *acomodado*, tibi. Cic.

Incomodus, *dañoso, que no quadra*, filio. Cic.

Pestifer, *pestilencial*, multis. Cic.

Infestus, *que daña como enemigo*, nobis. Cic.

¶ Iucundus, *gustofo*, mihi. Cic.

Molestus, *molesto*, alijs. Cic.

Absurdus, *mal sonante*, auribus. Cic.

¶ Gratus, *grato*, Cæsari. Cic.

Importunus, *fuera de proposito*, huic sermoni. Cic.

Aceptus, *acepto*, plebi. Cæs.

Invisus, *aborrecido*, Deo. Cic.

Odiosus, *odioso*, plerisque. Cic.

Invidiosus, *embidioso*, multis. Cic.

Offensus, *aborrecido*, parentibus. Cic.

¶ Propitius, *favorable*, nobis. Cic.

Adversus, *contrario*, fortitudini. Cic.

¶ Aequalis, *igual, en tiempo, ò en edad, illis: en otra cosa, vitz.*

Par, *igual*, tanto oneri, l. tibi ingenio. Cic.

Impar, *desigual*, meis viribus.

Supar, *casi igual*, huic arati. Cic.

¶ Fidelis, *fiel*, imperio. Cic.

Commo-
dus.

Volup-
tas.

Gratias.

Favor.

Aqua-
litas.

Fideli-

Es. 100.

Verba-
lia in
bilis.

Infidelis, *desleal*, hero. Plut.

Fidus, *fiel*, domino. Liv.

Infidus, *desleal*, amico fideli. Cic.

Perfidelis, *muy leal*, tibi. Cic.

¶ Oprabilis, *defeable*, pax omnibus. Cic.

Amabilis, *digno de ser amado*, mihi. Cic.

¶ Confinis, *que confina*, Ætiopix. Plin.

Consentaneus, *conforme*, rationi. Cic.

Continens, *que est à junto*, terræ. Cic.

Concolor corvo, *de color de cuervo*. Virg.

Conterminus, *que alinda*, Hispaniæ. Plin.

¶ Itèm accommodatus, appositus, aptus, idoneus, habilis, natus, *acomodado*, huic rei, l. ad hanc rem. Cic.

Vtilis, *provechoso*, nulli, ad nullam rem. Cic.

Inutilis, *inutil*, vsibus, l. ad vsum. Livium.

Accusativus, l. Ablativus post Nomen.

Adiectiva, quibus generalis dimensio significatur, accusativum, l. ablativum casum postulant, qui certa mensuram significant, Liv. Fosam sex cubitis altam, duodecim latam cum duxisset. Nix quatuor pedes alta iacuit. Cubiculum hoc latum est duodecim pedes, l. pedibus.

Generalis dimensio, vt longus, largo, latus, ancho, altus, alto, ù ondo, profundus, bondo, crassus, grueso.

Certa, vt digitus, palmus, pes, cubitum, l. cubitus, passus, stadium.

Ablativus post nomen.

Contentus, viduus, fretus, cum captus, onustus.

Præditus, atque potens. Captus vt ille manus.

Explicatio.

¶ Contentus, *contento*, suis rebus. Cic.

Viduus, *viuido, desamparado*, mulier marito vidua. Oras.

Fretus, *confiado*, sua innocencia. Cic.

Captus, *contrabecho*, omnibus membris. Cic.

Onustus, *cargado*, cibo, atque vino. Cic.

Potens, *poderoso*, divitijs. Liv.

Præditus, *adornado*, singulari modestia. Cic.

Genitivus, vel ablativus sine præpositione:

Immunis, plenus, locuples, alienus, innanis.

Dignus, & indignus, casus divesque, refertus.

Explicatio.

Immunis, *essento de carga*, aratri, militia. Ovid. Virg.

Plenus, *lleno*, inimicorum, vel timore. Cic.

Locuplex, *rico*, rei familiaris, vel copijs. Cic.

Allienus, *ageno*, eius dignitatis, dignitate, l. à digni-

tate, *averso*, illi causæ, vel ab aliquo. Cic.

Innanis, *vacio*, verborum, aliqua re. Cic.

Dignus, *digno*, honoris, vel honore. Cic.

Indignus, *indigno*, lo mismo que dignus.

Casus, *el que no tiene*, luminis (*vista*) sanguine. Cic.

Dives, *rico*, auri, vel copijs. Virg. Cic.

Refertus, *lleno*, Urbs mercatorum, vel omnibus rebus.

Cic.

Ablativus cum Præpositione, & sine illa.

Liber, inops, vacus, nudusque, extorris, & orbis.

Explicatio.

Liber, *libre*, terrore, à perturbatione. Cic.

Inops, *pobre*, amicorum, amicis, ab amicis. Cic.

Vacus, *vacio, libre*, timore, ab omni cura. Cic. timoris.

Nudus, *desnudo*, præsidio, à vel ex omnibus rebus. Cic.

Extorris, *desterrado*, patria à patria. Cic.

Orbis, *huerfano*, omnibus rebus, à parentibus. Cic.

Opus, indeclinabile, tener necesidad, accedente verbo sub-

antivo ablativum postulat. Cic. Opus est nobis tua au-

thoritate. Sæpè etiam more ad. estivorum in nominativo in-

cedis finitis, & in accusativo cum verbis infinitis, re-

peritur. Cic. Dux nobis, atque author opus est. Idem. Dices numos mihi opus esse ad apparatus triumphi.

* *Iungitur infinito*, ut opus est mihi dicere, non dicendi. Item participio prateriti loco infiniti: Tert. Ut tibi opus est facto, fac Cic. Opus est properato. Opus est mihi quaesito, &c. id est. Opus est mihi facere, properare, quærere.

Pleraque adiectiva ablativum postulant significantem laudem, aut vituperationem. Cic. Nequaquam sunt, tam genere insignes, quam vitijs nobiles.

Copia.

Cic. de Orat. sunt quidam, aut ita lingua hæsitantes, aut ita voce absoni, aut ita vultu, motuque corporis vasti, & agrestes, ut etiam si ingenijs, & arte valeant, tamen in Oratorum numerum venire non possint. Idem, ut vita sic oratione ductus, incultus, & horridus.

Adiectiva diversitatis ablativum cum prepositione à, vel ab, admittunt.

* Diversus, diverso, à te. Cic.

Alius, otro, ab illo, ac, vel atque ille. Cic.

Item Purus, puro, ab omni labe. Cic. sceleris. Horat.

Tutus, seguro, à labore. Cic.

Securus, seguro, ab isto peccato. Cic.

Nè nominum ordo, & constructiones perturbantur, huius servari, quæ circa illa notantur.

Nomina substantiva coniunctione alligata adiectivum multitudinis recipiunt. Liv. Hypocrates, & Epidices nat. Carthagine, sed oriundi à Syracusis. Quod si adiectivum singularis sit numeri, cum viciniore substantivo consociet. Cic. Multorum arrogantia, multorum contumacia, multorum supervia, multorum odia, ac molestia perferenda est.

Adiectivum plurale præstantius genus sibi vindicat.

virile præstantius est muliebri, & neutro. Tert. *Dominus, uxor, liberi iuuenti invito parente.* Neutrum muliebri præfertur, præcipuè cum de rebus inanimatis sermo est. Sal. *Divitia, decus, gloria in oculis sita sunt.* Idem. *Nox, & præda hostem remorata sunt.*

Tamen cum substantiva sunt eiusdem generis, adiectivum potest interdum cum eisdem in genere convenire. Iustin. *Misericordia, & perfidia pari iure dilectæ.* Cic. *Verrè, ferè, proximi substantivi rationem habent.* Idem in Caril. *Video. P. C. in me vestrum omnium ora; atque oculos esse conversos.*

Collecta in pauca. In rebus animatis sic dicendum: *Pater, & mater collendi sunt. Bos, & iumentum sunt ad præsepè ligati.* Inanimatis verò. *Subucula, & thorax sunt detrita, & vix benè detriti. Pœnna, & atramentum sunt scriptioni necessaria. Mors, & pestilentia sunt fugiendæ, & interdum fugienda.*

Aliqui muliebri genus neutrali anteponunt, cum de rebus animatis agunt, ut *Lucretia, & eius mancipium fuerunt casta.* Sed cum veris testimonijs id minime doceant; tutius per circuitionem, ut *Lucretia castissima fuit, qua virtute eius mancipium floruit. Ancilla cum mancipio occisa fuit, vel occisa est ancilla, & mancipium, aut quid simile.*

De Comparativo.

Comparativo utimur cum ablativo, quando, vel plura diversi generis, vel duo eiusdem, aut diversi comparantur. Cic. *Luce sunt clariora nobis tua consilia.*

Ablativus mutari potest in casum verbo congruentem, intercedente coniunctione quam. Cic. *Tu innocentior, quam Mellus?* Tert. *Ego hominem calidiorē vidi neminem, quam Phormionem.*

Cum nominibus tamen negati, is, ut *nemo nullus, & qui quæ, quod, ablativus nō mutatur.* v. eum benè latinè, di-

cius Marco Tulio, quo nemo Romanorum fuit eloquentior, caput per summam iniuriam abscissum est. Ita ineptè dicimus: Marco Tulio, quam qui nemo Romanorum fuit eloquentior, &c.

Superlativum.

Si unum cum multis eiusdem generis comparatur, utendum est superlativo, cum genitivo plurali, aut etiam singulari, qui multitudinem significet. Cic. Teophrastus eloquentissimus omnium Philosophorum. Vir huius ætatis doctissimus.

Genitivus superlativi in ablativum cum præpositione, è, ex, l. de, mutari potest. Interdum etiam in accusativum cum præpositione inter, vel ante. Cic. Ex omnibus his natu minimus Sen Cræsus inter Reges opulentissimus fuit.

Comparativa cum nominibus cetera, cæterum, & reliquus, à un, idem valent, quod superlativa, ut Antonius doctior est cæteris scolasticis.

Observatio.

Tàm comparativa, quàm, superlativa præter proprium casum admittunt etiam casum sui positivi, ut *Doctus, doctior, doctissimus litterarum: Dignus, dignior, dignissimus laudis, vel laude. Cic. Sextus Æmilius iuris civilis omnium peritissimus fuit.*

Admittunt, & genitivum partitionis more nominum, unde formantur. *Plin. Plurimi piscium tribus mensibus Aprilis, Maio, Junio, pariunt,*

Dilvolvuntur comparativa, & superlativa in positivum cum adverbio, magis, aut, maxime, ut Doctior, magis doctus. Sapientissimus, maxime sapiens.

Adverbia comparativi, & superlativi retinent casum nominum, unde derivantur, ut *Cicerone eloquentius scripsit nemo. Cic. Cæsar latini loquitur omnium Oratorum elegantissimè.*

Comparativa, & superlativa fiunt ex nominibus adiectivis, & formantur à primo casu desinenti in i. Comparativum addita syllaba or, Superlativum addita, simus, vt *Sapiens, sapientior, sapientissimus.*

Nomina substantiva, pro nomina, relativa, possessiva, partitiva, numeralia, & quorum denique significatio, nec minuit, nec augeri potest, vt *Omnipotens argenteas*, neque comparativum, nec superlativum pariunt.

Nomina item, quæ ante us, syllabam vocalem habent, raro comparativa, ac superlativa gignunt, vt *Idoneus, noxius* quorum loco adiungimus positivis adverbis *Magis, & maxime, vt magis idoneus, maxime arduus.*

Facilis, humilis, similis, superlativa pariunt; syllaba is, mutata in imus, vt *Facilimus.* Nomina in er, addita syllaba rimus, vt *Tener, tenerrimus.*

A nominibus ex verbis, facio, dico, volo, comparativa in entior, & superlativa in entissimus, exeunt, vt *Magnificus, magnificentior, magnificentissimus.*

Quædam anomala sunt. vt *Bonus, Melior, Optimus, Malus, Peior, Pessimus, Parvus, Minor, Minimus, Multum, Plus, Plurimum, Magnus, Maior, Maximus.*

Plus, & Amplius, etiam sine particula quam nominativo, accusativo, & ablativo tribuitur. Liv. *Plus decem milia effugerunt.* Accusativo. Cic. *Non plus annum obtinere Provinciam.* Amplius *horas quatuor fortissime pugnaverunt.*

Sed ex his intelligi potest illa particula *quam*, quamvis non exprimatur; vt plus, & amplius hic casum non negant. Ablativum; Tert. *Plus quingentis colaphis.* Cæsar. *Non amplius quatuor digitis.*

De Relativis.

Relativum *Qui, quæ, quod*, concordat cum antecedente in genere, & numero. Cic. *Nemo nos amat, qui te non diligit.* Item pronomina: *Hic, iste, ille, ipse, is, & idem*, cum sunt relativa. Cic. *Eunti mihi Anthonius venit obviam. Tuus puer, is, mihi litteras abste dedit.*

Relativum, qui, quæ, quod inter duo nomina substantiva ponatur, cum alterutro consentire poterit. *Sal.* Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

Si verò antecedenti præponatur, cum eo genere, & numero, & casu per quam venisse haberet. *Cic.* Quos cum Trebatio pueros miseram, epistolam mehi attulerent.

Quantus qualis, quot, & cætera id genus nomina, cum relativa sunt, non cum antecedente, sed cum consequenti substantivo genere, numero, & casu consentiunt. *Cic.* Dixi de te, quæ potui, tanta contentione, quantum forum est. *Idem,* qualis hera, talis, & pedisequæ. *Idem.* Quot homines, tot sententiæ.

Observatio.

Si plura substantiva coniunctionibus alligata relativum antecedant, id observandum est, quod paulò ante de adiectivis dictum est. *Cic.* Propter summam Doctoris auctoritatem, & verbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis.

In inanimatorum, in quibus genus neutrum præstantius est. *Cic.* Sed tibi venire in mentem certo scio, quæ vita esset nostra, quæ suavitas, quæ dignitas, ad quæ recuperanda per fortunas incumbere.

Redditur interdum relativum viciniore substantivo. *Cic.* Non mihi venerat in mentem, furorem, & insaniam optare vobis, in quam incidistis Pont. Nullus domi tuæ servus, nulla est ancilla, quæ te stertentem excitet.

¶ *Quotus, a, m,* quantos en orden, ut quotus sedes, in gymnasio? Respondere per los ordinales, secundus, tertius. Quota hora audita est? Sexta, septima. Quotum annum agis? Decimumquartum, vigesimum secundum.

* *Quotuplex, quatuor doblado, ut quotuplum fructum retulit ager? Duplum, triplum, centuplum.*

¶ *Quotuplex, ics, de quantas maneras: ut quotuplicem geris*

geris clypeum? De quantos dobleces trais el pavès, ò escudo? *Simplicem, duplicem, triplicem.*

¶ *Quotennis, & quotenne*, de quantos años, *ut Quotennis est aries?* *Bienis, trimis*, de dos, ò tres años.

¶ *Quotenni, e, a*, de quantos en quantos, ò hasta quantos, *ut Quoteni Monachi incedunt?* *Bini, terni, &c.*

¶ *Quotenarius est pater tuus?* Què años tiene tu padre? *Quadragenarius, quinquagenarius*, quarenta, ò cincuenta.

¶ *Cuias est adolescens?* De donde es el mancebo? *Natione Hispanus, patria Pampilonensis; professione Theologus, & nostras est*, y de nuestra tierra es.

¶ *Cuius, à, m*, cuyo, ù de quien? *Cuius est liber?* *Meus, Petri. Cuium pecus?* *Melibe.*

De Pronomine.

Pronomina possessiva meus, tuus, suus, noster, vester, coherent cum substantivis, cum possessio, vel actio significatur, ut Ager meus, quem ego possideo Amor meus quo ego amo. Cum verò significatur passio, genitivos mei, tui sui, nostri, vestri flagitant, ut amor mei, el amor que me tienen. Cic. Omnes cognoscent tui absentis amorem.

Observatio.

Pronomen, quia loco nominis ponitur. Nàra cum ego dico: Hic fecit, perinde est, ac si dicam: Petrus, l. Paulus.

Pronomina (ut in rudimentis dictum est) Partim sunt primitiva, ut ego, tui, sui, hic, ille, ipse, partim derivativa, ut meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Ex his demonstrativa sunt, quæ rem demonstrant, ut ego, tu, hic, ille, ipse, is, quæ cum substantive ponuntur, genitivum exigunt. Cic. *Hoc ad te litterarum dedi. Idem. Res est eo loci, vel eodem loco, quo reliquisti.*

Cum verò adiectivè, conveniunt cum substantivis in genere, numero, & casu, ut *meus pater, mea mater.*

Cum adiectivè, l. cum actio significatur, ut illa quinque possessiva, *meus, tuus, suus, noster, vester, ut amor tuus, quo tu amas aliquid.*

Cum passivè, ut hi, quinque genitivi primitivorum, mei, tui, sui, nostri, & vestri: ut *Amor tui, quo amaris ab aliquo.*

Primitivè, ut hi duo genitivi plurales, nostrum, & vestrum; ut quis vestrum, aliquis, l. nullus nostrum.

Item numerorum Cardinalium. Liv. *Noſter duorum adventus ostendat.*

Denique opponuntur hi tres genitivi, unius, solius, ipsius. Cic. *Dico mea unius opera Remp. esse liberatam.* Idem. *Solius meum peccatum corrigi non potest.*

Componuntur varia pronomina inter se, ut ego ipse, tu ipse, isthic, quod sic inflectitur, isthic, isthæc, isthoc, vel isthuc; accus. isthunc, isthanc, isthoc, l. isthuc: ablativo isthoc, isthac, isthoc; pluraliter, gen. neutr. isthæc tantum.

Cum adiectione syllabarum, quæ quinque sunt: ce, cine, met, te, pre, iungitur ce, cum obliquis horum pronominum hic, ille, iste, in casibus desinentibus, ut huiusce, hîsce, hoesce, hoesce, istiusce, illiusce: unde fiunt composita huiuscemodi, istiuscemodi, illiuscemodi.

Cine, adiungitur casibus in e, finitis, ut hiccine, hæccine, hoccine; huncine, hancine, hoccine; ablativo ab hoccine, haccine, hoccine; pluralitèr hæccine tantum.

Met, apponitur casibus primæ, & secundæ personæ, ut ego met, memet, nosmet; secundæ verò in obliquis tantum casibus, ut tuimet, tibimet, &c. Nominativo non additur, nè verbum putetur, tumet à tumeo; sed tutetemet profertur in prima persona.

Te, similiter adiungitur pronomini tu, ut nominativo tute: accusativo, & ablativo tete. Cic. *Reliquum est, ut tute tibi imperes.*

Pre apponitur ablativis, mea, tuâ, sua, nostra, vestra. Cic. *Virtus suapte natura amanda est.*

Reciproco, sui, sibi, se.

Reciproco. Sui, sibi, se, ut inur cum tertia persona transit in se ipsam, etiam si duplex sit verbum. Cic. ipse sibi,

sibi displicet. Idem. Ne ipse quidem mihi persuasisset, ut se dimitterem.

Reciproco suus, utimur cum tertia personæ transit in rem & se possessam etiamsi alterum verbum accedat, ut Pater indulget liberis suis, Rogat te Cæsar, ut suas partes sequaris.

Si verò suppositum verbi sit tertiæ personæ, genitivis eius, illius, & similibus utendum est, ut ambiguitatem tollas, ut Antonius percussit Petrum gladio eius; nam si dicas suo erit Antonij eisdem genitivis utendum est, cum intercedit coniunctio, ut Antonius percussit Petrum, & socios eius, quod si dicas suos, erunt Antonij.

Reciprocare (ut inquit Varro) à recipere fictum est si-
vè à procare, quod poscere quondam significabat, unde Grammatici reciproca pronomina appellant, quod ad eandem personam se recipiant, unde profecta sunt, eandemque reposcant.

Utimur, & sui, sibi, se, cum intercedit obliquus tertiæ personæ, ad quem referatur reciprocum. *Video hominem cadentem se flagris. Suspicor Ciceronem iniquo animo tulisse contemptum sui (Rudiorum causa) cum particulæ illæ Hispanæ, le, la, los, respondent tertiæ personæ, quæ sit verbi suppositi m; tàm dicimus tertiam personam transire in se ipsam; v. g. Røgare el Cæsar, que le perdones. Te Cæsar præcatur, ut sibi ignoscas. Røgare la patria, que la defendas. Orat te patria, ut se tuearis. Piden los niños, que los despidas. Pueri postulant, ut se dimittas. Utuntur aliquando scriptores, accedente altero verbo, demonstrativis pro reciprocis. Quint. Neque ignoravit, que manerent eum pericula: eum pro se.*

Utimur etiam suas, cum additur alter obliquus tertiæ personæ ad quem referatur possessio, percussisset illum gladio suo. *Parcontatus sum illum de suo Regno. Vidi Pen-*

peius spoliatum ornamentis suis. Cæpi columbam cum pullis suis in nido suo, extra, vel propè nidum suum. Cæpi lupam, & catulos eius, non suos, quia intercedit coniunctio. Et accedente altero verbo; ut Rogat te Cæsar ut suis rebus prospicias. Et cum res possessa in possessorem transit. Cic. Ulciscuntur illum mores sui. Idem. Illustri illi quidem suis pater semper.

Cavenda tamen est ambiguitas, quæ tunc erit, maxime si duplex sit verbum, & utrumque tertiæ personæ; ut si dicās: *Petrus orat Antonium, ut suis rebus consulat.* Hac ratione nemo ferè locutus est, qui orationis perspicuitatem amavit; licebit tum addere aliquid, quod perspicuam reddat orationem, ut *Petrus orat Antonium, ut sibi ipse consulat, hoc est, Antonius sibi.* Si quod verò huiusmodi scriptum reperiat, orationi adiuncta proculdubio ambiguitatem tollent.

De Constructione adverbij.

Adverbiorum varia sunt genera, & significationes.

De desear. Utinam, ò utinam, ò si.

De llamar. Q, hens, heo.

De preguntar. Cur, quare, quid ita, quam obrem.

De responder afirmando. Etiam, ita maxime, quidni.

De afirmar. Profecto, sanè, certè.

De negar. Non nequaquam, minimè, haud, haud. quaquã.

De dudar. Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

De exortar. Eia, age, agedum, agite.

De prohibir. Ne.

De mostrar. En, ecce.

De elegir. Potius, imò.

De comparar. Magis, minus fortius.

De juntar. Simul, vna pariter.

De apartar. Scursum, separatim.

De intencion. Acriter, studiosè, vehementèr.

De remission. Segnitèr, remissè, oscitanter.

De tiempo. Hodie, cras, perinde, heri nudiustertius.

De lugar. Hic , huc , hac , horsum.

De numero. Semel , bis , ter , sex sapè , centies , millies.

De orden. Primum , deinde , postremo.

De acontecimiento. Forte fortuito.

De semejanza. Sicut , sicuti , vt , vti.

De diversidad. Aliter , secus.

De qualidad. Prudentèr , peritè , elegantèr.

De cantidad. Parum , multum , satis , nimium.

De Adverbio.

En, & ecce nominativum, seù accusativum admittunt Cic.
En crimen , en causa. Idem. Ecce nova turba , atque rixa,
ecce miserum hominem.

Apponitur dativus tibi, elegantix causa. Cic. Cum hæc
scriberem , ecce tibi Sebefus.

Ponitur aliquando sine casu. Cic. En hic , est ille , &c.
Ovid. Ecce Corina venit.

Satis, abunde, assatim, instar, parum, partim, ergò pro causa
genitivum postulant. Tert. satis verborum est. Cic. Epi-
stola , que instar voluminis erat , sæpè legenda mihi est.

Ubi. ubinam, ubicumque, ubi vis, quovis, nusquam, quoquæ
genitivos terrarum , gentium elegantèr adiungunt. Cic. Ubi-
nam gentium sumus, dicitur etiam, tu longè gentium abes.

Observatio.

Item apponitur genitivus ornatus gratia his adverbis.
Eo loci. Eo discordix ventum est. Tum, l. tunc temporis
interea temporis, interea loci, entre tanto; porque aquel
genitivo temporis, & loci, no significan aqui nada, sino
como digo , ornatus gratia, de los quales vsa Tert. mu-
chas vezes.

¶ Pridie , & postridie genitivum , vel accusativum petunt.
Cic. Pridie eius diei venit. Idem. Postridie ludos Appo-
linares.

Quædam adverbia dativum habent more nominum
de formantur , vt congruenter convenienterque natura

vivere Obviam alicui procedere. Nam congruent, conveniens, obvius, a, um, dativo gaudent.

Proprius, & proximè accusativum petunt. Cic. Castra propius Urbem moventur. Brutus proximè Italiam fuit.

Abhinc, verbis præteriti temporis iunctum accusativum, seò ablativum postulant. Horum pater abhinc duo, & viginti annos est mortuus, vel annis.

Adverbia in um, positivis gaudent, ut parum, multum, bonus est.

Adverbi in ò, ut paulò, nixò, aliquantò, tantò, eò, quò, multò, hoc pro tantò, comparativo adherent. Cic. Quò superiores sumus, tantò nos sumissius geramus.

Multò etiam superlativo additur. Cic. Ingenij, & eloquentiæ arrogantia multò molestissima est.

Quam pro valdè, item, longè, facilè, superlativa amant, ut quam maximas gratias Antonio egi. Vir est longè sapientissimus.

Adverbia loci.

Adverbia, quibus interrogamus sunt, ubi, en què lugar, quò, à què lugar, undè, de què lugar, quò, por què lugar, quorsum, àzia què lugar.

Cum interrogatio fit per adverbium ubi, si nomina sunt præpura Pagorum, de Aldeas, Castelorum, de Villas, Urbium, de Ciudades: primæ, & secundæ declinationis, ponuntur in genitivo, ut ubi est pater tuus? Romæ. Propria sequantur appellativa: domi, humi, belli, militia: Genitivo domi, iungi possunt meæ, tuæ, suæ, nostræ. Cic. Nonne mavis sine periculo domi tuæ esse, quam cum periculo alienæ.

Si propria tamen fuerint pluralis numeri, aut tertiae declensionis ablativo videndum est, ut Athenis, Babylone.

Si autem nomina appellativa fuerint, aut Insularum, Regionum, & Provinciarum propria, ponuntur in ablativo cum praepositione in, ut In foro, in Urbe, in Italia. Dicimus tamen Rure, vel Ruri.

Plaut. Si illae sunt virgæ ruri, at mihi tergum domi est. Liv. Rure mortus est.

Genitivus domi, cum substantivis copulatur, genitivum, vel ablativum cum praepositione admittunt. Cic. Clodius deprehensus est domi Caesaris. Idem. Cum in domo Caesaris quondam unus vir fuit; nunc, &c. Quod idem interdum fit, cum iungitur alijs adiectivis.

Ovid. Sustinet in vidua tristia signa domo.

Ad interrogationem ubi, redduntur hæc adverbia.

<i>Hic, aqui donde yo estoy.</i>	<i>Vvilibet, ubivis, ubicunque,</i>
<i>Istic, ai donde tu estás.</i>	<i>donde quiera que.</i>
<i>Illic, alli donde aquel está.</i>	<i>Uirobique, en ambas partes.</i>
<i>Inibi, ibidem, en el mismo lugar.</i>	<i>Intus, dentro.</i>
<i>Passim, à cada passo.</i>	<i>Foris, fuera.</i>
<i>Vulgo, por ai donde quiera.</i>	<i>Item hac cum sunt adverbia.</i>
<i>Nusquam, en ninguna parte.</i>	<i>Supra, arriba.</i>
<i>Longè, peregrè, lexos.</i>	<i>Infra, abaxo.</i>
<i>Alibi, en otro lugar.</i>	<i>Ante, delante.</i>
<i>Alicubi, en alguna parte.</i>	<i>Post, despues.</i>
<i>Ubique, donde quiera.</i>	<i>Extra, fuera.</i>
	<i>Circa, cerca.</i>

Si per adverbium Quo, fit interrogatio, propria no-

nomina in accusativo locari debent, cuiuscumque fiat declinationis, ut quò is? Romam, Syracusas. Appellativa verò, aut Insularum, Provinciarum, Regionumquè in accusativo cum præpositione in, sive ad, ponenda sunt, ut eo in agrum, proficiscor in Italiam. Excipe domum, & rûs. Tert. Domum re vertor rûstus. Idem. Rûs ibo.

Ad interrogationem *quo*, redduntur hæc.

Quò is, donde vâs?

Hûc, acá.

Istûc, adonde tu estàs.

Illûc, adonde aquel està.

Eò, *illò*, à aquel lugar.

Eodem, al mismo lugar.

Quoquò, *quocûquò*, *quolibet*,

à qual quiera parte que.

Aliò, à alguna parte.

Utroquò, à ambas partes.

Neutrò, ni à la vna, ni à la

otra parte.

Foras, afuera.

Intrò, adentro.

Peregrè, longè, lexos.

Nusquam, à ninguna parte.

Si per unde, fiat interrogatio nomina propria in ablativo ponuntur, ut unde redis? Roma, Athenis. rure domo. Cic. Arte Accepit Roma sine tua epistola fasciculum litterarum, recibi de Roma vn pliego, &c. Tert. Video rure redeuntem senem. Reliquis verò addenda est præpositio à, ab, l. ex, ut Redeo ex Villa, ex Italia.

Ad adverbium *Undè*, redduntur hæc.

Hinc, de donde yo estoy.

Istinc, de donde tu estàs.

Illinc, de donde aquel està.

Indè, de allí.

Indidem, del mismo lugar.

Aliunde, de otro lugar.

Vndelibet, *undequaquò*, *unde-*

cûquò, de donde quiera q.

Vtrinquò, de ambas partes.

Eminùs, de lexos.

Cominùs, de cerca.

Superiòs, de arriba.

Inferiòs, de abaxo.

Foris, de fuera.

Intrùs, de dentro.

Peregrè, de lexos.

Si per quâ fiat interrogatio, ablativo item utemur cum nominibus proprijs, ut qua iter fecisti? Por donde caminaste? Toledo, Burgis, Hispali, rure, domo.

Si appellativa sunt, aut Provinciarum propria, in accusativo cum præpositione per, collocantur, ut per montem, per Galliam, per Hispaniam.

Ad adverbium qua, redduntur hæc.

Hac, por aqui.

Qualibet, por donde quie-

Est ac, por donde tu estàs.

ra.

Illac, por donde aquel està.

Quacumque, por qualquie-

Aliqua, por alguna parte.

ra parte que.

Si per quorsùm, fiat interrogatio, quacumque sin nomina, ponuntur in accusativo cum præpositione versus, ut Quorsùm teadis? àzi a adonde vàs? Romam versus, pontem versus.

Ad quorsùm, redduntur hæc.

Horsùm, àzia donde yo estoy.

Sinistrorsùm, vel levorsùm, à mano izquierda.

Istorsùm, àzia donde tu estàs.

Retrorsùm, àzia atrás.

Illorsùm, àzia donde aquel està.

Prorsùm, àzia delante.

Aliorsùm, àzia otro lugar.

Rursùm, àzia atrás.

Deorsùm, àzia baxo.

Introrsùm, l. introrsùs, àzia dentro.

Sursùm, àzia arriba.

Retrorsùm, l. retrorsùs, àzia atrás.

Dextorsùm, à meno derecha.

Quoquo versus, l. quoquo versùm, àzia qualquiera parte.

Propria nomina sæpè præpositionem accipiunt, maxime si quæritio fiat per unam; aut quo, C. à Brundisio nulla adhibita fama venerat. Idem. Profectus sum ad Capuam. Domus nonnunquam etiam præpositiones admittit. Liv. Ab domo vene-

vunt. Plin. in domo mea sæpè convaluit. Cic. Ad quem, è domo Cæsaris tam multa delata sunt, ut, &c.

Propriis insularum, Provinciarum, Regionum, interdum detrahitur præpositio; præcipuè à Poetis, & Historicis. Ving. Ibitis Italiam. Cic. Sardiniam venit.

Verbum Peto, cum pro Adeo ponitur, aut Prosciscor, præpositione non indiget. Liv. Dum ipse Italiam peteret. Plin. Proconsul Provinciam Baticam est petiturus.

Certa appellativa ablativo sine præpositione elegantè efferruntur, quæ alioquin accusativum petunt cum præpositione.

Cic. Iter confecimus æstuosa, pulverulenta via. Idem. Multæ mihi à Caio Verre insidiæ terræ marique factæ sunt. Idem. Brundisium terra petere contendi. Quod verbo Vagor maximè contingit. Cic. Tota Asia vagatur. Idem. Hi contra vagantur læti, atque erecti passim toto foro, tota Urbe: Et cum præpositione. Cic. Militis vagantur per agros, & in Urbe, &c.

Quidam dubitant dicendum ne sit: Marcellus natus est Romæ nobilis Urbis, an nobili Urbe. Cic. pro Archia posteriore modo loquitur. Natus est Antiochiæ loco nobili, & celebri quondam Urbe. Idem præpositionem in interposuit, Ant. Albæ in Urbe opportuna, &c.

De Præpositionis constructione.

Versus, suo casui postponitur, ut Romam versus, item Tenuis, iungiturque genitivo plurali, ut h. merorum tenuis, & ablativo singulari, ut capite tenuis.

In, cum quies significatur, aut quid fieri in loco, ablativo gaudet, ut In foro ambulat. Alioquin accusativo, ut Ferro pisciculos in coenam.

Sub, cum tempus significat, accusativum amat, ut Sub vesperam nos consequeris: cum quietem, ablativum, ut Sub umbra confedimus.

Super fere accusativum ornat, ut cecidit regula super caput; cum sumitur pro de, ablativum; ut super hac alias plure. Interdum etiam cum pro in usurpatur, maximè apud Poetas.

Virg. Fronde super viridi.

Supter, ferè accusativum poscit sive quietis, sive motus verbis adiungatur. Cic. Plato cupiditatem supter præcordia locavit.

Præpositiones, cum casu privantur, in adverbia migrant. Cic. Multis post annis pecunia recuperata est.

Præpositiones non unquam alijs præpositionibus præponuntur. Cic. Usque ad pridie Kalendas Maias.

Quia hæ præpositiones peculiarem habent constructionem, idè ab illis seivnximus, de reliquis verò in fine Syntaxis agemus.

De interiectionis constructione.

De alegria, Evax, vah, ò: Y a vezes del que hace escarnio.

De dolor, y llanto, ah, heu, hei.

De suspirar, Ah, ah.

De llorar, Hoi, hei.

De gritar, Oh, oh, oh.

De admiracion, Pape, ò vah.

De burla, Hui.

De alabar por burla, O præclarum virum.

De aclamar, Proh, ò.

De poner silencio, St.

De temor, Hei.

De hallar algo sin pensar, At, at.

De amenazar, Væ.

De vedar con enfado, Apage, apagefsis.

De indignacion, Malum.

De maldecir, Nefas, nefandum.

O, nominativo, accusativo, & vocativo gaudet, ut Ovis fortis, & amicus. Cic. O me perditum. Tert. O Danco.

Hei, & proh, modo nominativum, vel potius vocativum, modo accusativum postulat ut Hei pietas. Proh Deum immortalem.

Hei, & va, interdum dativo gaudent. Pault. Hei mihi! Væ misero tibi!

Coniunctionum species, sive significationes variæ sunt.

Copulativas: Ac, atque, &, que, &c.

Disiuntivas: Vel, vè, sive, seu, aut, nè.

Adversativas: Etsi, tametsi, quamquam, quamvis, &c.

Illativas, ò Rationales: Ergò, igitur, quare, quò, circa, quod, præterea quod, &c.

Expletivas, que ordenan la oracion: Quidem, equidem.

De estas conjunciones, unas se anteponen en la oracion, como aut, ac, atque, at, neque, nisi, seu sive.

Otras se posponen, como, que, vè, nè, quidem, quod, autem, verò, enim.

Otras que se anteponen, y posponen, como ergò, igitur, itaque, quidem.

Coniunctiones copulativæ, & disiunctivæ, cum ad idem verbum referuntur, similes casus connectunt. Quis non doleat interitu talis, & viri, & civis. Aliquando huic constructioni certa dictionum proprietates obstat, ut fui Romæ, & Athenis.

Verbum Videor, coniunctionem quod refugit: nè ergò dixeris. Videtur mihi quod sim doctus: sed videor esse doctus.

DE FIGURAR. CONSTRUCTIONE.

DUO sunt orationis vitia, quæ qui puræ ac emendatè loqui volet, diligentissimè vitare debet, Barbarismus, & solecismus. Barbarismus est dictio, aut omninò barbara, aut latina quidem; sed vitiosa scripto, l. pronunciatione, ut *Perla*, pro *unione*: *Aviso*, pro *meneo*, *Affiso*, pro *Affigo*, Solecismus est vitiosa partium orationum compositio, ut *Servio Deum*, pro *Servio Deo*.

Sunt quædam tamen apud viros doctos, quæ faciè quidem

dem Solecismi habent, vitiosa tamen non sunt. Hoc tamen novum loquendi genus, figura verborum, aut sermonis, sive schemaleseos appellatur. Est enim figura, nova loquendi ratio, atrito, & vulgari sermone remota, quæ ferè ratione aliqua nititur huiusmodi sunt, quæ sequuntur.

Enallage figura est, cum pars vna orationis pro alia ponitur. Cic. *Quam turpis est assentatio, cum vivere ipsum turpè sit nobis*: ubi vivere, pro vita ponitur.

Fit etiam Enallage per attributa partium orationis. Per casus. Cic. Duo sunt Roscij, quorum alteri Capitoni nomen est vbi dativo pro nominativo usus est. Est mihi nomen Petrus, i. Petro eleganter dicitur: Petri rariùs. Per numeros. Virg. Pars in frustra secant. Per modos. Cic. Respirato si de te videro, pro respirativo. Per tempora. Cic. Unum ostendi in tabulis, aut tuis, aut partis tua emptum esse, vicisti, pro vinctes, præteritum pro futuro.

Eclypsis figura est, cum id, quod in oratione deest, foris omnino petendum est. Cic. Ego, si Tito ad me, cogito in Tusculanum; ubi deest, veneris, & proficisci. Dicimus etiam: ego in D. Pauli, in D. Francisci; ubi templum, phanum, vel edes intelligitur. Amant enim loca sacra hanc figuram Eclypsin nominis substantivi.

Syllepsis est, cum id, quod in oratione deest, assumitur, è proximo, mutato tamen genere, aut numero, aut casu, aut aliquo ex cæteris accidentibus. Cic. in Ver. Risus populi, atque admiratio omnium facta est. idem ad Quint. ille timore, ego risu corruì.

Est etiam Syllepsis cum sensus ratio potius habetur, quam verborum. Tert. in And. Ubi est ille scelus, qui me perdidit, id est ille sceleratus.

Prolepsis est, cum dictio aliqua totam significans præcessit, quæ rursus in partibus intelligitur, neque explicatur, ut: Duo Reges Roman auxerunt: Romulus pello; Numa pace. Dictio totum significans est Rex: partes Romulus, numa; ubi rursus Romulus Rex, Numa Rex dicendum sit, ut oratio integrat.

PRÆPOSITIONUM SIGNIFICATIONES, NON-
nullæque earum constructiones ordine, quæ in Anto-
nij Arte continentur.

Accusativi sunt.

Ad, en, ò cerca de lugar,
ò persona. Cic. *Dionysius fuit*
ad me bene manè. Dionysio
estuvo conmigo, ò en mi
cata muy de mañana.

Pro (apud vel iuxta) *Ad*
Marcum Lecca habitat. Mo-
ra junto à Marco Lecca. Cic.

circitèr *Homines ad*
quindecim fuimus. Estuvi-
mos como quince hòbres.

Pro (vsque ad) *Sophocles*
ad ultimam senseturam tra-
gedias fecit. Cic.

Ad multam lucem dormire.
Dormir hasta muy tarde.
Cic.

Ad decem annos Como diez
años, ò de aqui à diez años.

Ad quos dies veniēs? De
aquià quãtos dias vendreis?

Ad decimum quintum. De
aqui à quince dias. Cic.

Ad diem, i. ad diem dictam
solvere. Pagar para el dia
señalado en plazo. Cic.

Ad numum, i. ad denarium
ei solvi, numeravi. Paguèle
hasta el postre maravedi-

*Ad unum, id est, nullo ex cep-
to, omnes ad unum id sentiunt.*

Todos sin quedar ningun-
guno sienten esto. Cic.

Omnes ad unum id sentiunt.
Liv. *Ad manus, ad arma, ad*
pugnam venire. Venir à las
manos. Cic.

Ad populum, ad Senatum
dicere. Hablar con el Pue-
blo, con el Cabildo. Cic.

Ad unguem factum. Acaba-
dissimo, perte etissimo. Cic.

Ad perpendicularum. A nivel.

Ad vivum refecare. Cortar
hasta lo vivo, apurar de-
masiado. Cic.

Ad verbum scripta, Al pie
de la letra.

Ad necem me queris. Præ-
tende matarme.

Ad manum esse, vel habere.
Tener à mano. Cic.

*Hoc iste, et insaniam consu-
pivit.* Deseò esto perdida-
mente como vn loco. Cic.

* *Apud* En ò, cerca de lu-
gar, ò persona. *Apud Pompe-*
ium cenavi. Cenè en casa
de Pompeyo, ò con èl. Cic.

Male tecum, apud te ambu-
lare, quam, &c. Mas quiero
passarme contigo en tu ca-
sa, que. Cic.

Apud Aristotelem invenies.
En Aristoteles lo hallarás.

Apud Romanos mos fuit. A-
costumbró los Romanos.

Apud se nõ est. No está en sí.

Ante pedes vestros est. Pre-
sente lo teneis. Cic.

Ante alios sapiens est. Mas
sabio que todos.

Ante me illum diligo. Mas
le quiero que à mi. Cic.

Adversus, l. adversũ Contra.
Contedere adversus aliquẽ. C.

*Pro (erga) adhibenda est re-
verencia quædam adversus
Deum.* Algun respeto se ha
de tener à Dios.

Gratus adversus omnes. Agra
decido para con todos. Cic.

* *Cis, l. citra flumen.* De
esta parte del rio.

Pro (sine) citra fastidium.
Sin hastio. Plin.

* *Circiter meridiem rediui.*
Bolvi casi à medio dia. Pl.

* *Circa Capuam.* Cerca de
Capua.

* *Circum.* Casi lo mismo
que circa. *Circum villas er-
rare.* Passarse al rededor
de sus heredades.

* *Contra hostem.* Contra el
enemigo.

Contra me est. Está fronte-
ro de mi. *Contra domum
meã.* Enfréte, de mi casa. C.

* *Erga.* Para con alguno.
Vestra erga me voluntas.

* *Extra Urbem.* Fuera de
la Ciudad.

Extra iocũ. Fuera de burla.

Extra modum bene. Sobre
manera bien. Cic.

* *Intra Urbem.* Dentro de
la Ciudad.

* *Inter cœnam, vel inter cœ-
nandum.* Mientras cenaba.

* *Infra Lunam.* Debaxo
del Cielo. Cic.

Omnes infra te sunt. Todos
son menos que vos. Cic.

Iuxta domum. Junto à casa.

* *Obrem meam.* Por mi
interès.

*Pro (ante) ob oculis mihi
mors versatur.* Traygo la
muerte delante de los ojos.

* *Penes.* Cerca, ò en poder.
*Penes te potestas, & principa-
tus.* Teneis el poder, y mado.

*Penes Pompeium iudicium
huius rei sit.* Dexele esto al
parecer de Pompeyo.

Per procuratorem res agitur.
Obsecranti. Per se, per quẽ
liberos tuos te rogo. Así Dios
te guarde, y dexa gozar
tus hijos.

*Concedentis, per me, trahat-
ur pedibus.* Por mi, que le
arrastran. Cic.

Per manus traddere. Dàr de mano en mano. Cic.

Per hyemem ne te via committas. No te pongas en camino en Invierno. Cic.

Per id tempus. Durante tal tiempo. Cic.

Per me. Detrás de mi. C.

* *Post hominum memoriam.* Desde que se acuerdan, los hombres. Cic.

Post genus humanum natum. Desde Adán acá. Cic.

Præter te neminẽ mihi amicum video. Fuera de vos, no veo que tenga otro amigo.

Pro (supra) vnus præter cæteros me aiuasti. Tu solo me has ayudado mas q̄ todos.

* *Prope muros.* Junto à los muros. Cic.

Propter metã legibus paret.

* *Pro (Prope) propter. Platonis statuã conſedimus.* Sentamonos junto à la estatua de Platon. Cic.

Estaphanum propter ipsam viam. Està el Templo junto al camino. Cic.

* *Secundum leges.* Segun, ò conforme à las leyes. Cic.

Secundum aurem. Junto, ò detrás de la oreja.

Pro post secundum Deum, & p̄ eum, te colo. Despues de Dios, y mi padre, te

honro, y respeto. Cic.

Pro (pro) dixit secundum meam causam. Dixo en favor de mi pleyto. Cic.

Secundum aliquem iudicare. Sentenciar en favor de alguno. Cic.

* *Supra Lunam omnia sunt æterna.* Sobre la Luna. Cic.

Supra me, vel infra me sedet. Sientase mas arriba, ò mas abaxo que yo. Cic.

* *Trans montem.* De la otra parte del monte.

* *Ultra (lo mismo que tràs) ultra Oceanum,* de la otra parte del Oceano. Cic.

Versus tantum in syntaxi, &c.

Preposiciones ablativo deservientes sunt.

* *Ab, vel à.* Tienen varias significaciones: significans; de vt accipere litteras ab aliquo; deijcere aliquem à loco.

Sumitur pro (pro) Cic. vide ne hoc totum Scavola sit à me, id est, pro me.

Ab aliquo dicere, facere, esse, stare, Decir, ò hacer por alguno, ser de su vando. Cic.

Hoc tibi ab illo solvi, l. numeravi, l. representavi, l. dedi.

Paguète esto en nombre, ò por cuenta de aquel. Cic.

Hoc à me illi dabis. Dale esto de mi parte. Cic.

Pro

Pro (post) cuius à morte hic tertius, & trigessimus est annus. Hà treinta y tres años que murió. Cic.

Pro (quod attinet ad) paratus ab exercitu. Cic.

A labore se inuictum praestitit. No se dexò vencer del trabajo. Cic.

Pro (propter) vir ab innocentia clementissimus. Id est, propter innocentiam. Cic.

Cassam propter quam. Cic. Mare collucet à Sole, id est propter Solèm, & Pl Si caput à Solet doleat.

Pro (ex, l. de) à Villa mercenarium. Vidi. Tert.

A prima luce, à prædiu. Desta mañana, desde comer : Servus à pedibus. Mozo de espuelas, ò Lacayó.

A Cubiculo. Camarero. A Secretis. Secretario.

* Ex patria discidere. Salir de su tierra. Tert.

* De nocte, vel de die in Verberem venit. Cic.

Demeo, de suo, de alieno vivere. Vivir, ò sustentarse de su hacienda, ò de la agena.

De more loquitur. Habla como luele, &c.

Non memoriter, sed de scripto sententiam dixi. Dixo su parecer, no de memoria,

sino por escrito. Cic.

Pro (Propter) pater de filij morte sebat. Lloraba el padre por la muerte del hijo.

(Item illa) Gravi de causa, qua de causa, &c. Cic.

* E, vel ex vita discessit. Murióse. Cic.

E vestigio surgam, & ibo, vel faciam. Al punto me levantare, irè, &c.

Pro (propter) ex te gaudeo, l. doleo. Por ti me huelgo. Cic.

Ex, l. de integro aliquid facere. (quod barbari dicunt de novo) Bolver de nuevo à hacer algo. Cic.

Ex lege, & decreto. Por ley, por decreto. Cic.

Pro (secundum) Te ex sententia navigasse gaudeo. Huelgome ayas navegado como deseabas. Cic.

Ex professio id facit. De proposito, ò de oficio. Val.

* Prae se aliquid ferre. Llevar delante.

(Habet vim comparationis) Tuus liber praeter meo sordet. Es vsura vuestro Libro, comparado con el mio.

Ille omne praeter se pro nihilo habet duci putat. A todos tiene en nada, comparados con el. Cic.

Pro (propter) Prae gaudio,

pro merore, pro lachrymis loqui non possum. De contento, &c. sine esu, i. prai, sequar. Vè delante, que yo te leguirè Tert.

* *Pro amicis deprecari. Rogar por sus amigos.*

(*Huic illa referuntur*) *pro Tribunali, pro vestris, &c. En el Tribunal, en el Pulpito. C.*

Pro mea parte adiuvì. Ayudè todo quanto vade. Cic.

Pro virili parte, id est, quantum visus vir potest. Lo q vn hombre puede hacer Cic.

Pro rata parte solvere. Pagar rata por cantidad. Cic.

Pro occiso relictus est. Dexaronle por muerto. Cic.

Pro re, pro tempore, pro loco, pro personis. Segun el negocio, tiempo, lugar, y personas.

Præpositiones duo modo accusativum: modo ablativum pro varia significatione postulant, sunt. In, Sub, Super, super, de quibus iam in Syntaxi, nunc tamen de singulis pauca dicemus.

1. *In, cum mutationem significat, accusativum amat. Troia versa est in cineres. Vertere aliquid in linguam Latinam.*
2. *Cum tempus futurum recipit, vt in crastinum, in posterum: in annum sequentem sunt poenæ reservate. Cic.*
3. *Pro, erga. Cic. Brutus fuit plus in patriam.*
4. *Pro, contra, Crudelis in libros Animadvertes in flagitiosos. Castigar à los malvados. Cic.*

Pro meo, tuo, suo iure facere, aut dicere aliquid. Como cosa suya, è como puede, y tiene de derecho. Cic.

Pro dignitate. Segun meritos. Cic.

Pro his habeto. Dadlos por ven los Cic.

Pro veris, verba summite-re. Poner vnas palabras en lugar de otras. Cic.

Hoc pro mercede, & premio mihi erit. Tendrè esto en lugar de paga, y premio Cic.

Vapulabis pro ientaculo. Tu almuerzo seràn azotes. Cic.

* *Procul. Lexos. Suet.*

Proculdubio. Sin duda.

* *Palam Populo. Delante del Pueblo.*

* *Sine te. Sin ti.*

Tenus, vide in fine Syntaxis.

5. Pro , ad, Pisciculos minutus fero in cenam. Tert.

6. Pro , pro comendavi tibi librum in horam , in diem , in mensem. Id est; pro vna hora , &c. Cic.

Nota cum dicimus in diem vivere, est sine cura crastini. Cic. Barbarum est in diem vivere, *es de Barbaros vivis dia, y vivido.*

Sed in dies , vel in dies singulos , est quotidie cum aliquo incremento. Cic. Crescit in dies singulos hostium numerus , *cada dia va creciendo el numero de los enemigos.*

Item hæc Mirandum in modum , vel mirum in modum gaudeo , *huelgome mucho.* Cic.

Servilem in modum tractare , *trazale como a esclavo.* Cic. Miserandum in modum , *que es compassion.*

Pro , inter. Cic. Amicitia nisi in bonos esse non potest.

Est vbi, eodem sensu accusativum, vel ablativum recipiat, ut incidere in æs alienum, vel in æte alieno, includere in carcerem , vel in carcere. Cic.

Sub , *debaxo*, homines sub terra habitantes. Sub , sæpè usurpatur pro secundam , id est, statim post. Cic. Sub ea litteras recitatæ sunt tuæ.

Sub lucem , sub noctem , sub vesperum , est incipiente luce nocte , vespere. Liv. Qui sub lucem apertis portis urbem ingrediuntur. Cæf. Pompeius sub noctem naves solvit.

Sub idem tempus, est per idem tempus. Liv. Utrunque legati ferè per idem tempus ad res petendas missi sunt.

Item petit accusativum cum verbis mortus. Cic. Clodius se sub scalas tabernæ coniecit. Nix sub aspectum cadit.

Dormirse sub dio , vel sub divo , *al sereno.*

Super , *sobre, encima*, accusativum regit, maximè cum mortus , aut aliquid fieri in loco significatur , ut regula cecidit super caput. Sedere super saxum.

Pro , præter , Suet , Super cætera scelera hoc etiam facinus commisisisti, id est , præter.

MODO BREVE DE CONTAR CALENDAS.

1. Lo primero, es de saber, que Junio, Abril, Septiembre, y Noviembre tienen à 30. dias. Febrero 28. sino es el año de Bifiesto, todos los demás meses tienen à 31. dias.

2. Las Kalendas, en todos los meses son el primer dia del mes, declinase, Kalendæ, rum, Nonæ, rû. Idus, Idum.

3. Las Nonas en estos quatro meses, Marzo, Mayo, Julio, y Octubre, que comenzaron con vna parte de estas quatro. Mar, May, Jul, Oct, son à siete, y en los demás à cinco.

4. Los Idus en estos quatro meses, son à 15. y en los demás à 13.

* Diremos en el primer dia del mes Kalendis, y el dia de las Nonas, Nonis, y el de los Idus, idibus, y el dia antes de cada vno de estas tres cosas, Pridie, y el dia despues, postridie Kalendas, Nonas, l. Idus, l. Kalendarum, Nonarum, &c. Por la proposicion, pridie, ò postridie, que tambien quieren geniuivo, y el dia que se nombra de cada vna de estas tres cabezas, dirè secundo, tertio, quarto Kalendas, l. Nonas, l. Idus. Adviertase, que àquel Kalendas, Nonas, Idus, están en accusativo, por razon de esta proposicion, Ante, que se entiende secundo, tertio, &c. porque se entiende die, y como tiempo se pone en ablativo, y alguna vez en accusativo, con esta preposicion, ante, ut ante diem quartum Kalendas, Nonas, &c.

* A las Nonas, è Idus se añade vn dia, y à las Kalendas dos.

Exemplo en el mes de Enero. A primero dirè Kalendis Ianuarij: à dos postridie Kalendas, ò si no dirè, de dos à cinco (que es el dia de las Nonas) vñ tres, y vno que se añade son quatro. Quarto Nonas Ianuarij. La prueba es, porque de dos à cinco vñ tres, y vno que se añade son quatro, y así diremos quatro, &c.

Vamos à los Idus. Quiero saber, como dirè à siete de Enero, porque à seis puede decir postridie Nonas, y à quatro,

quatro, pridie Nonas. Harè la quenta, de siete à trece vãn seis, y vna que se añade, dirè septimo Idus Ianuarij.

Pruebolo : de siete à trece vãn seis, y uno que se añade siete : ergò septimo , &c.

Probèmos en las Kalendas , à catorce dirè , postridie Idus (porque este mes son los Idus à trece, mas à quinze harè la cuenta , de quinze à treinta y vno vãn diez y seis , y dos que se añaden son diez y ocho , dirè decimo octavo Kalendas Februarij. La prueba de diez y ocho à treinta y vno, vãn trece, y dos que se añaden, son quinze , con que sale bien la cuenta : dice Februarij : porque los dias que ay desde los Idus de vn mes, hasta las Kalendas del otro, se cuenta por las Kalendas del mes que se sigue. Y así quando las hallo escritas, he de contar al réves, que he de contar del mes que pasó, v.g. hallo escrito 18. Kalendas Februarias, he de hacer la cuenta de diez y ocho de Enero hasta 13. (que tiene este mes) vãn trece, y dos que añaden, son quinze, con que sale bien la cuenta, para quinze de Enero , 18. Kalendas Februarij.

Añaden dos dias à las Kalendas, porque se incluye el dia que se comienza la cuenta, y el primero del mes que se sigue, con que vienen à crecer dos dias: en los Idus, y Nonas, como no passa à otro mes, no se añade mas de vn dia, que es en el que comenzamos à contar.

Todos los meses son adjetivos, como Ianuarius Ianuaria, Ianuarium, Februarius Februaria, Februarium, Aprilis, & Aprille, &c. Y así hallamos Kalendas Ianuarij, Februarias, Aprilles, aunque muchas vezes se ponen como nombres substantivos Kalendas, I. Idus. Nonas Ianuarij, Februarij. Los acabados en er, se declinan como acer, is, & acre, vt September, Septembris, September, y así los demás. Los en s, por brevis, & breve, vt Aprilis, & Aprille, &c. ó substantivos, como queda dicho, Julio se llama tambien Quintillis, Agosto Setilis, porque los Antiguos comenzaban à contar los meses desde Marzo.

REGLAS DE ORTOGRAFIA: PONENSE EN ROMANCE,
porque qualquier Estudiante las pueda por si.
passar , y entender.

De tres maneras principalmente suelen errar los que no saben el modo de bien escribir , que es mudando , ò añadiendo , ò quitando alguna letra.

Mudando se falta , quando se pone vna letra por otra, para lo qual se dan las reglas siguientes.

1. Acabanse en æ diptongo todos los casos acabados en e de la primera declinacion, assi substantivos, como adjetivos , ut *Muffæ* , *honæ* , *doctæ*.
2. Ninguna diction latina se acaba en æ diptongo; fuera de estas , *væ* , *Papæ* , *næ* , afirmativa.
3. Præ siempre se escribe diptongo, vt *prælium*, *præstolor*; sacando los que se contienen en estos dos vertos.

Præ, diptongus erit , si præbyter extipis inde.

Et precor, & pretium, Premo, prebendo, Interpretor addes.

Tambien se sacan los compuestos de estos, y los nombres que de ellos se derivan, vt *imprecor*, *deprecor*, *comprehendo* , *reprehendo* , *prex* , *cis* ; *deprecatio* , *imprecatio* , *comprehensio* , *reprehensio* , &c.

De las consonantes , y primero de la B.

B, se pone en todos los dativos , y ablativos en *bus*, ut *sermonibus*, *sensibus*, *diebus*, y en los tiempos en *ban*, y en *bo* , y en los verbales en *bilis*, vt *amabam* *amabo*, *amabilis*.

2. La V , nunca hiera à la l, ni à l, sino b. vt *Blasius* *Ambrosius*.

3. Estos quatro preteritos hacen en *bi*, como b , *glubi*: *bibi* *lambi*, *scabi*, à *glubo*, *bibo*, *lambo*, *scabo*. Los demás, se escriben con v, *amavi*, *audivi*, &c.

C, para conocer quando es t, ò c, antes de dos vocales he de mirar la segunda persona del presente de indicavo, como *facis*, en *facio*: *sentis*, en *sentio*: y en los nombres el genitivo, ut *falax*, *cis*, *fallacia*: *prudens*, *tis*, *prudencia*.

Las quales letras guardaràn los que de ellos se derivan, ò componen.

En los nombres en ius, he de mirar el nominativo, el qual si se escribe con c, ò con t, siempre la guarda, vt Fabricius, Fabricij, ò Fabrici: Laurentius, Laurentij, ò Laurenti. Los nombres que se derivan de los que no tienen c, ni t, se escriben con t, comunmente, como pueritia, avaritia, de puer, ri, y avarus, ri.

Si es letra, ò aspiracion la H, ay dudã; escrivese, quando la vocal, á quien se junta, se ha de pronunciar con vehemencia, vt traho veho. Algunas vezes se escribe con nombres que vienen de Griegos, como Christus, Philosophus, Theologus: y assi otros.

En d, se acaban quid, quod, con sus compuestos illud, istud, id, haud, sed, ad apud. Los demàs se acaban en t, ut caput, amat, amabat, &c.

Ninguna dizecion latina se acaba en n, sino en m, sacando los nombres neutros en en, vt nomen; y los Griegos en an, in, on, vt titan, cardin, y otros latinos, y griegos, vt attagen, flamen, humen, lichen, ren, lien, pecten, splen, y los compuestos de cano, is, ut Cornicen, tibicea; y estas ocho dizeciones an, en, in, forsan, forsitan, non, quin, tamen, con sus compuestos.

Antes de b, p, m, siempre se escribe m, ut Ambrosius, Amputo, communto.

Muchas vezes la t, suena como c, delante de dos vocales, ut pueritia, amicitia; pero si antes de la t, ay f, x, suena como t, ut quæstio, mixtio.

* Añadiendole falta, poniendo dos consonantes donde no ha de aver mas de vna; para lo qual decimos, q̄ ninguna dizecion latina comienza con consonante doblada; pero ponese é medio, quando el sonido es vehemete, ut terra, ferru.

Ponese vna r, sola despues de consonante, vt Henricus.

Antes de la s, no se escribe e, si despues de ella se sigue consonante, vt spondeo, scribo; sacanse æltus, &c æltas, æltimo, æculapius, æsca, æculus, &c esto á sum, es sum.

Escrivense con vna s, los numerales en simus, vt centesimus

inu, trigesimus, vigesimus, y los nombres en osus, vt ingeniosus laboriosus. Item los preteritos en si, y el supino en sum, ut visi, visum, læsi, læsum. Sacanse los verbos, que ay en estos dos versos, que tiené dos ff, en preteritos:

Se. I gero præteriti geminat ff, cedo capeffo.

Iuro, iunge, premo, quatio, inbeo, atque faceffo.

Los que se figuen doblan la s, en el supino.

Hanc duplicant sedeo, scindo, findoque supinis.

Cumque premo, iubeuque, meto, pandeo, quoque tundo,

Queis iunge mitto, patior, cum cedo repones.

1. Quitando se peca, quando à la dicion se le quita alguna letra necessaria, como escribir *tera*, pro *terra*, *curo*, pro *curro*.

2. Despues de q, siempre se escribe u, ut *Quæro*, is.

3. Puede mudarse la q, en c, ut *securus*, pro *sequutus*.

4. Los superlativos en *simus*, se escriben con dos ff, ut *Sapientissimus*. Los en *rimus*, con dos rr, ut *Tenerrimus*. Y los en *limus*, con dos ll, ut *Facillimus*. Y los que se acaban en *ellus*, y en *illus*, ut *Tenellus*, *tantillus*.

5. Los tiempos en *sem*, y en *se*, quieren dos ff, ut *legissem*,

6. Los nombres en *ius*, y en *ium*, hacen el genitivo del singular, dativo, y ablativo de plural con dos ij, ut *Filius filij filijs*, *consilium consilij consilijs*. Los en *ia*, en el plural, ut *Ferijs*.

De las proposiciones en la composicion.

1. *A*, se pone delante de las consonantes; ut à parte, *ab*, delante de las vocales, ut *ab Antonio*; *abs*, de verbos, y nombres q̄ comienzá con *c*, aut *t*, ut *abscondo*, *abstraho*, *abs te*

2. *Ob*, y *sub*, mudan la *b*. en estas consonantes *f*, *c*, *p*, *g*, *m*, ut *Ostendo*, *occurro*, *oppugno*, *suggero*, *sommitto*: aunque algunas vezes la guardan, como *submitto*, *suppono*, &c. Sacante *operio*, *omito*, *oportet*, en los quales se pierde la *b*, y no se trueca en otra consonante.

3. En los verbos que comienzá con *r*, puede mudarse la *b*, ò quedar se, ut *surrepo*, vel *subrepo*: *surrupio*, aut *subrupio*.

4. Ad, muda la d, en la consonante con que comienza el verbo, ut accido, aggero, aligo, attero, &c Mas si despues de la d, se figure q. de ordinario la d, se buelve en c, ut acquiro, quicquid. Al verbo que comienza con dos consonantes, se puede quitar, ò dexar la de, ut ascribo, la adscribo, aspicio, seù adspicio, assero, l. adsero, &c.
5. Con, pierde la n, si el verbo comienza por vocal, ut coemo, cohæreo, coarguo: facase comburo, donde la n, se buelve m, y se añade b.
6. An, si el verbo comienza con vocal, se buelve la n, en m, y se añade b, ut ambulo, ambiguo, ambio.
7. Re, si el verbo comienza por vocal, le añade d, vt redimo reddo. En los tiempos que comienzan por vocal en profum se añade vna d, vt prodes prodesse, prodesse, &c.
8. Per, y enter, si el verbo comienza, por l, mudan la r, en l, vt intelligo, pelliceo.

Del modo de la apuntacion.

1. Incisso, ò coma es vna cedilla de esta suerte, , la qual sirve para distincion de la oracion, y ponese antes de relativo, y de la conjucion, y despues de cada verbo con sus casos, ut te esse Imperatorem, lætor ut debeo.
2. Colòn imperfecto es vna coma, y vn punto encima à este modo; usase de èl en las palabras, y sentencias contrarias, como onero, exonero; induo exuo.
3. Colòn perfecto son dos puntos vno encima de otro à este modo: del qual usamos quando se dividen en partes los miembros principales de la clausula: ut quod mihi de filia gratularis: agnosco humanitatem tuam: speroque, & opto nobis hanc coniunctionem voluptati fore.
4. Punto entero es el que se pone al fin de la razon, ò sententia, como te puse al fin de la oracion, que agora se dixo.
5. Parentesis es vn circulo partido por medio à este modo () dentro del qual ponemos alguna cosa, que quitada no queda imperfecta la razon, ut ego ipse quem tu per locum (sic enim accipio) diuicias orationis habere, dicis me non esse verborum admodum inopem, agnosco. RL.

REGLAS GENERALES.

1. Al principio de clausula, y de los nombres propios, y sobrenombres de oficios principales de Roma, se escriben con letra mayuscula, que llaman Gótica, como Marcus Tullius, Cicero Consul Italiae.
2. Quando en el renglon no cabe toda la diction, divide-se de fuerte, que no se divida la sylaba, v.g. no cabe Pono, pongo al fin Po- y aquel rasguillo despues de la o, y el no, en el renglon siguiente.
3. Si el verbo, ò nòbre tiene dos consonantes en medio, se divide asì: Fallo, al fin Fal- y en el siguiente lo: terra, &c.
4. Quando las consonantes que están en medio son diferentes, no se dividen, sino van con la vocal que se sigue, como Magnus, divide Mag-nus, Dec-tus.
5. En los compuestos cada parte de la composicion ha de quedar entera, v.g. Compicio, Conf-picio, Adicrìbo.
6. Si sobre la parte ay coma à este modo, audinus, es señal de vna vocal, y vna consonante que se quitò, audinus pro audisne, venisis, pro si vis.
7. Admiracion es vna i, buelta al revès à este modo !, de la qual usamos al fin de la admiracion, v.g. O me crudelè!
8. Interrogacion es vn punto con vna s, encima buelta del revès, de esta manera ? de la qual víamos quando preguntamos: *Quis tu es?*
9. Dos puntos sobre las vocales, que hacen diptongo se deshacen, ut Poeta, aer, &c.

Importa mucho ir mirando los libros como están escritos, y apuntados; porque los que poco saben no entienden qual llamamos letra grande, ò Gótica, pondremos al fin vn Abecedario del modo que las tengo de hacer: de las quales ninguna he de poner en medio, ni al fin de la diction, sino al principio de la clausula, y en los principios, como se dixo.

A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S.T.VXYZ.

DE

DE NOMINIBUS NUMERALIUS.

Cardinalia sunt.

- 1 Unus, vna, vnum.
 2 Duo, dux, duo.
 3 Tres, & tria.
 4 Quatuor.
 5 Quinque.
 6 Sex.
 7 Septem.
 8 Octo.
 9 Novem.
 10 Decem.
 11 Undecim.
 12 Duodecim.
 13 Terdecim.
 14 Quatuordecim.
 15 Quindecim.
 26 Sexdecim,
 17 Septemdecim.
 18 Octodecim, l. decem, &
 octo, l. duo de viginti.
 19 Novendecim, l. decem,
 & novē, l. vno de viginti.
 20 Viginti.
 21 Viginti vnus, l. vnus,
 & viginti.
 22 Viginti duo, l. duo, &
 viginti.
 23 Viginti tres, l. tres, &
 viginti.
 24 Viginti quatuor.
 25 Viginti quinque.
 26 Viginti sex.
 27 Viginti septem.
 28 Viginti octo, l. octo, &

- viginti, l. duo de triginta
 29 Viginti novem, l. no-
 vem, & viginti, vel vno
 de triginta.
 30 Triginta.
 40 Quadraginta.
 50 Quinquaginta.
 60 Sexaginta.
 70 Septuaginta.
 80 Octoginta.
 90 Nonaginta.
 100 Centum.
 101 Centum vnus, l. cen-
 tum, & vnus, l. vnus su-
 per centum.
 102 Centum duo, vel cen-
 tum, & duo, l. duo supra
 centum.
 103 Centum tria, vel cen-
 tum, & tria, vel tria su-
 pra centum, &c.
 200 Ducenti, x. a. vel bis
 centum.
 300 Trecenti, x. a. l. ter-
 centum, &c.
 400 Quadrigenti, x. a.
 500 Quingenti, x. a.
 600 Sexcenti, x. a.
 700 Septingenti, x. a.
 800 Octingenti, x. a.
 900 Novingenti, x. a.
 1000 Mille.
 2000 Bis mille, l. duo millia
 3000 Ter mille, l. tria mil-

lia, &c. De allí arriba se guarda el mismo orden, juntado adverbios a mille, y Cardinales à millia. Quando mille es substantivo, ò adjetivo, ò como le vñan le hallaràs al fin.

Ordinalia.

El 1. Primus, a. m.	1. primus, & vigesimus.
2 Secundus, a. m.	22 Vigesimus secundus, l. secundus, & vigesimus.
3 Tertius, a. m.	23 Vigesimus tertius.
4 Quartus, a. m.	24 Vigesimus quartus.
5 Quintus, a. m.	25 Vigesimus quintus.
6 Sextus, a. m.	26 Vigesimus sextus.
7 Septimus, a. m.	27 Vigesimus septimus.
8 Octavus, a. m.	28 Vigesimus octavus, vel duo de tricesimus.
9 Nonus, a. m.	29 Vigesimus nonus, l. vnde tricesimus.
10 Decimus, a. m.	30 Tricesimus, l. trigesimus.
11 Undecimus, a. m.	40 Quadragesimus, a. m.
12 Duodimus, a. m.	50 Quinquagesimus, a. m.
13 Terdecimus, l. decimus tertius.	60 Sexagesimus, a. m.
14 Quartus decimus, l. decimus quartus, &c.	70 Septuagesimus.
15 Decimus quintus.	80 Octogesima, a. m.
16 Decimus sextus.	90 Nonagesimus.
17 Decimus septimus.	100 Centesimus, a. m.
18 Decimus octavus, l. duo de vigesimus, l. vicesim.	101 Centesimus primus, l. primus supra centesimum, &c.
19 Decimus nonus, l. vnde vigesimus.	200 Duocentesimus, a. m.
20 Vigesima, l. vicesimus, a. m.	300 Tricentesimus, a. m.
21 Vigesima primus, a. m.	400 Quadragesimus.
	500 Quingentesimus.
	600 Sexcentesimus, a. m.
	700 Septingentesimus.
	800 Octogentesimus.
	900 Nongentesimus.
	1000 Millesimus, a. m.
	2000 Bis millesimus, a. m.
	3000 Termillesimus, &c.
	10000 Decies millesimus.

- 20000 Vicies millesim, &c.
- 30000 Tricies millesimus.
- 40000 Quadragies millesimus.
- 60000 Sexagies millesimus
- 70000 Septuagies millesimus.
- 80000 Octogies millesim.
- 90000 Nonagies millesim.
- 100000 Centies millesim.
- Ducenties, & trecenties, &c.

Distributiva.

- Singuli, x. a. cada vno, ò de vno en vno.
- 2 Bini, x. a. cada dos, ò de dos en dos.
- 3 Terni, x. a. cada tres.
- 4 Quaterni, x. a.
- 5 Quini, x. a.
- 6 Seni, x. a.
- 7 Septeni, x. a.
- 8 Octoni, x. a.
- 9 Noveni, x. a.
- 10 Deni, x. a.
- 11 Undeni, x. a.
- 12 Duodeni, x. a.
- 13 Trideni, x. a.
- 14 Quatuordeni, x. a.
- 15 Quindeni, x. a.
- 16 Sedeni, x. a.
- Septendeni.
- 18 Octodeni, l. duodeni-ceni.
- 19 Novendeni.

- Undeceni, x. a.
- 20 Viceni, x. a.
- 21 Viceni singuli, l. singuli, & viceni.
- 22 Viceni, bini, l. bini, & viceni, &c.
- 30 Triceni, x. a.
- 40 Quadrageni, x. a.
- 50 Quinquageni, x. a.
- 60 Sexageni, x. a.
- 70 Septuageni, x. a.
- 80 Octogeni (non octogeni.)
- 90 Nonageni (non nonageni, x. a.)
- 100 Centeni, x. a.
- 200 Ducenteni, x. a.
- 300 Trecenteni, x. a.
- 400 Quadrigenteni.
- 500 Quingenteni, x. a.
- 600 Sexcenteni, x. a.
- 700 Septingenteni, x. a.
- 800 Octingenteni, x. a.
- 900 Nongenteni, x. a.
- 1000 Milleni, x. a.
- 10001 Simili milleni.
- 10002 Bini milleni, &c.

Terni milleni, &c. Y así hasta

10000 Centies milleni, &c.

X de los distributivos basta diez, ò doce, basta yo decurar a los Estudiantes, y no mas, que son enfadosos, y raras vezes necessarios.

Aduerbia.

Quoties, quantas vezes.

1 Semèl, vna vez.

2 Bis, dos vezes.

3 Ter, tres vezes.

4 Quater.

5 Quinquies.

6 Sexies.

7 Series.

8 Octies.

9 Novies.

10 Decies.

11 Undecies.

12 Duodocies.

13° Tredecies.

14 Quatuordecies.

15 Quindecies.

16 Sexdecies.

17 Septemdecies.

18 Octies, & decies, l. duo
de vicies.

19 Novies, & decies, l. vno
de vicies.

20 Vicies.

21 Vicies semèl, l. semèl, &
vicies, &c.

30 Tricies.

40 Quadrigies.

50 Quinquagies.

60 Sexagies.

70 Septuagies.

80 Octuagies.

90 Nonagies.

100 Centies.

101 Centies, & semèl, ve
semèl, & centies.

102 Centies, & bis, l. vis
& centies.

200 Ducenties, l. bicenties.

300 Tricentis.

400 Quadrigenties.

500 Quingenties.

600 Sexcenties.

700 Septingenties.

800 Octingenties.

900 Nongenies.

1000 Millies.

2000 Bis millies.

3000 Tres millies.

10000 Decies millies.

20000 Bicies millies.

30000 Tricies millies.

40000 Quadrigies millies.

50000 Quinquagies millies.

60000 Sexagies millies.

70000 Sextagies millies.

80000 Octuagies millies.

90000 Nonogies millies.

10000 Centies millies.

De numerandi ratione.

En los cardinales, desde diez hasta diez y seis, se pone el numero menor delante, como vndecim, duodecim, terdecim, quatuordecim, quindecim, sexdecim; de diez y seis hasta veinte se puede anteponer, y posponer el numero menor, poniendole esta conjuncion, & vt septem decim

octodecim, novendecim; ò decem, & septem: decem, & octo: decem, & novem. A estos dos vltimos se junta esta proposicion de, comenzando de numero menor, vt duo de viginti 18. Uno de viginti 19. Lo qual se puede hacer en todos los acabados en ginta; vt Duo de triginta, de quadraginta, &c. hasta ciento.

De veinte hasta ciento, si se pone conjuncion, se ha de poner el numero menor delante, como Unus, & viginti, duo, & viginti, &c. si no se pone, se pondrà el numero mayor delante, vt Viginti vnus, viginti duo, &c.

De ciento arriba, con conjuncion, y sin ella; con tal, que preceda el numero mayor, vt centum vnus, mille vnus, mille duo, ò centum, & vnus centum, & duo mille, & vnus, &c. ò si no vnus suprà centum, duo suprà centum, &c. Y los vltimos modos son mas vsados.

En los millares se guarda la regla que se diò de veinte hasta ciento, poniendo el numero menor delante, se pone &, y si no no, como Sex, & viginti millia, ò si no Viginti sex millia.

Todos estos numerales cardinales son del numero plural, fuera de vnus, a. m. el qual entonces tiene plural, quando el substantivo à quien se junta carece de singular, ut uni codilli: unæ litteræ, una arma. Y son declinables, fuera de vnus, a. m. duo, æ. duo, tres; & tria, hasta ducentos, que de alli arriba se declinan ducenti, æ. a. &c. hasta mille.

Mille es substantivo, y adjetivo: quando es substantivo, es indeclinable en el singular, y carece de genitiv. y dativo y ablativo: en el plural tiene todos los casos, y se declina millia, um, &c. Conoceràse que es substantivo, en que el otro nombre substantivo con quien se junta està en genitivo, que dos nombres substantivos de cosas diferentes, no se ponen en un mismo caso sin conjuncion. Cic. Mil. Quo in fundo facile mille hominum versabatur. Item. Cum non essent in civitatem. Duo millia hominum. De donde claramente se vè ser mille substantivo.

Quando es adjetivo, no tiene singular, y en el plural

se declina mille por todos los casos, lo qual se conocen en el substantivo con quien concierta.

Virgil. *Mille mea Siculis errant in montibus agna, mille carina, mille homines*, de donde se ve ser mille nombre adjetivo, indeclinable, y del numero plural, como si dixessemos: *decem viri, centum homines*.

Hallaràs, que los Autores vsan de este nombre mille de varias maneras; lo que se ha dicho es lo mas vsado.

En los ordinales se guarda el mismo orden, que de veinte hasta ciento, poniendo el numero mayor primero, no se pone conjuncion, como *viceſimus primus, viceſimes ſecundus*; pero si se pone primero el numero menor, se pone conjuncion, vt *primus, & viceſimus*, y de ciento arriba con conjuncion, y sin ella, vt *centeſſimus primus, vel centeſſimus, & primus, vel primus, & centeſſimus*.

Por *primus, ſecundus, &c.* vsan muchas vezes los Autores vno, duo, probandolo mas por el vſo, que por razon. Cic. *Plautus vno, & octogeſimo anno ſcribens mortuus eſt puſo vno*, por *primo, & octogeſimo, &c.*

Diximos arriba en los numerales, por 20. *viceſimus*, por 30. *triceſſimus* con c. aqui los pnnemos con g. la razon es el vſo de los Autores, qua de ambas maneras lo vian.

En eſtos cardinales, y en los diſtributivos, de vno hasta veinte, se puede poner en el numero mayor, ò menor delante, ſin conjuncion, vt *tertius decimus, quartus decimus, &c.* vel *decimus tertius, decimus quartus, &c.* Y aſi en los diſtributivos, *terni deni, quaterni deni, vel deni terni, deni quaterni, &c.*

Mas ordinario es declinarſe los diſtributivos por el plural, que no por el ſingular, vt *ſinguli, æ. a. bini, æ. a. &c.* Pero los Poetas muchas vezes lo vian en el ſingular.

Gurgite ſepteno rapidus more ſummo vet annis.

Eſtos diſtributivos tambien ſignifican eſto: *Singuli bini terni, &c.* à cada vno, vno, dos, ò tres, vt *data illis binz ternz, l. quaternz poma, id eſt, ſingulis, duo, tria, quatuor.*

En los adverbios se guarda el orden que en los cardinales, que de diez hasta veinte se pone el numero menor delante: como vndecies, duodecies, terdecies, quatuordecies, vicies 20. Vicies semèl, i. semèl, & vicies, ora se anteponga, ò se posponga el numero menor, como vici-
cies, & bis, i. bis, & vicies, & ter, & vicies, &c.

De los distributivos se derivan otros nombres, que significan el numero que contiene su primitivo, como de bis dos vezes, sale binarius, numero que contiene dos, y à este modo se quantan los que se siguen.

2 Binarius, a. m.	14 Quaternarius.
3 Ternarius, a. m.	15 Quindenarius, &c.
4 Quaternarius, a. m.	20 Bicenarius, a. m.
5 Quinarius, a. m.	30 Tricenarius, a. m.
6 Sextarius, a. m.	40 Quadragenarius.
7 Septenarius, a. m.	50 Quinquagenarius.
8 Octonarius, a. m.	60 Sexagenarius.
9 Novenarius, a. m.	70 Septuagenarius.
10 Denarius.	80 Octogenarius.
11 Undenarius.	90 Nonagenarius.
12 Duodenarius.	100 Centenarius.
13 Terdenarius.	1000 Millenarius.

Ut, Pater tuus sexagenarius mortuus est. Tenia tu padre sesenta años quando murió.

Juntanse tambien à nombres substantivos, como

Bienium, ij. dos años.	Biduum, i. dos dias.
Trienium, ij. tres años.	Triduum, i. tres.

Dos modos suelen poner de construir: El uno es letra por letra, que es decir cada dición, ò vocablo por sí: El otro es decir dos, ò mas dicciones juntas, por causa de dár buen romance. Pues el mejor modo de construir es declarar lo que está en latin en buen romance Castellano, lo qual muchas vezes no se puede hacer, construyendo letra por letra. Y así, si vno quiere saber si construye bien, mire si hace buen Español toda la clausula que explica, porque de la manera que se habla, por esse orden se ha de construir. Para lo qual ponen ocho reglas, con las quales se suele dár buen romance casi siempre.

En el primer lugar se ponen los adverbios siguientes.

De exortar, como *Eia*, *age*, *agedum*.

De desear, como *Utinam*, ò *si*.

De semejanza, como *Ceu*, *sicut*, *tanquam*.

Adverbios. De llamar, como *Heus*, ò.

De mostrar, como *En*, *ecce*.

De vedar, como *Nè*, *nequaquam*, *neutiquam*.

Y los que tienen fuerza de relativo, como *Cum*, *dum*, *donec*.

En dos se pone el vocativo, si lo huviere en la oracion *Virg. Tytare coge pecus*.

En 3. el nominativo de persona que hace, que está antes del verbo, ò lo que se pone en su lugar.

En 4. la dición que va assida con el nominativo, como adjetivo.

En 5. el verbo personal del modo finito, porque si fuere impersonal, se ha de comenzar de él; pero si personal, ò finito, se comenzará del acusativo que trae antes de sí.

En 6. los adverbios que declaran, y enseñan las cosas que acompañan al verbo (que llaman circunstancias) como lugar, tiempo, calidad, cantidad, y otras à este modo.

En 7. se pone en el caso regido del verbo, que si fueren muchos, se ha de guardar el orden que en el declinar, que el dativo se diga primero que el acusativo, y el acusativo pri-

primero que el ablativo. Pongo exemplo en aquel verso de Virg. O Melibæ Deus nobis hæc oia fecit. El qual se se construirà assi: O Melibæ Deus fecit nobis hæc oia.

	Dictio reges.	Rectum.
	Verbum Præcedit.	Adverbium.
8	Finitum.	Infinitum.
	Nomen substantivum.	Adiectivum.
	Exceptio.	

Interrogativa, ut utrum, mabis?

Præcedunt negativa? Nulli dixeris, non faciam.

Relativa: Hic liber est, quem amiseras.

Nomina. quæ cum numero variant significationem.

Animus, i. quo sumus, sapius, ac intelligimus.

Animi, orum. pro arroganti animositate ponitur.

Ludus, i. el juego en que se gana, ò pierde.

Ludi, orum. las fiestas, como cañas, toros, &c.

Carcer, is. lugar de prision.

Carceres, um septa, plurale sæpius.

Sol, is. el Sol. Soles, Calores, sæu, æstus.

Copia, id est, abundantia, facultas, potestas.

Copiæ, arum. id est, exercitus.

Fortuna, id est, subitus casus.

Fortunæ, arum. substantia, divitiæ.

Ædes, is est templum.

Ædes, ium. domus privata licet non perpetua.

Opis, em. ab ope, pro auxilio.

Opes, opum, divitiæ.

Pars, tis. la parte de algun todo.

Partes, tium. factio, vt officium,

Castrum, iugar cercado con muralla.

Castra, orum. el Real Exercito, y las Tiendas de él.

Forum, i. la Plaza, ò Mercado, donde se compra, y vende.

Fori, orum. sunt tabula tabulata navium, crucia.

Rostrum, i. pico de ave, ò el hocico de lechon, y proz de nave.

Rostri, orum. lugar donde se oraba en Roma.

INDEX OMNIUM VERBORUM , QUÆ IN
Syntaxi continentur , præter impersonalia.

Abalieno. p.	14	Adimifceo.	9	Anteverto.	19
Abdico.	12	Admoneo.	11	Appello.	6
Abduco.	14	Admoveo.	9	Aperto.	9
Abeo.	22	Adnascor.	24	Appareo.	18
Abiudico.	14	Adnato.	18	Applaudo.	18
Abominor.	25	Adno.	18	Applico.	9
Abrado.	14	Adorior.	25	Appono.	9
Abrrogo.	32	Adscribo.	32	Appropinquo.	19
Absolvo.	6	Adsum.	17	Arceo.	14
Absterreo.	14	Adversor.	24	Architector.	25
Abstineo.	14	Adulor.	24	Ardeo.	21
Absum.	17	Æmulor.	32	Arguo.	6
Abundo.	21	Æquo , æq.	9	Arrideo.	16
Abutor.	27	Æstimo.	7	Arripio.	14
Accedo.	17	Æstuo.	21	Aspergo.	13
Accerfo.	5	Adfero.	9	Asperno.	25
Arcesso.	5	Affulgeo.	18	Astipulo.	24
Accipio.	14	Afficio.	13	Astipulo.	16
Accomodo.	16	Agnosco.	15	Assequor.	25
Accumbo.	17	Aggredior.	25	Assentior.	24
Accresco.	18	Allego.	9	Asservio.	18
Accuso.	6	Alligo.	22	Assideo.	18
Adæquo.	9	Alloquot.	25	Assisto.	18
Adipifcor.	25	Amicio.	12	Assuesco.	18
Abdico.	9	Ancillor.	24	Assurgo.	18
Abdo.	9	Animadverto.	32	Astipulor.	24
Adhareo , vel		Antecedo.	19	Astringo.	18
Adharefco.	17	Antecello.	19	Attendo.	19
Adijcio.	9	Anteco.	19	Audiens.	16
Adimo.	9	Anfero.	9	Aucupor.	23
Adiudico.	9	Attendo.	20	Audio.	14
Adiungo.	9	Antepono.	9	Avello.	14
Admiror.	10	Antefte.	32	Aversor.	25

Averto.	14	Compleo.	21	Defecto.	32
Aufero.	14	Concedo.	8	Defraudo.	12
Auguro.	25	Condemno.	6	Deijcio.	22
Augeo.	18	Conduco.	14	Delector.	27
Avoco.	14	Confero.	32	Bemereor.	26
Ausculco.	16	Confido.	18	Demiror.	26
Auspikor.	25	Confiteor.	25	Demorjor.	26
Auxilior.	23	Conijcio.	15	Demoror.	27
* Benecupio.	15	Conor.	25	Demonstruo.	9
Benedico.	13	Conqueror.	27	Depeculor.	15
Benefacio.	16	Consentio.	13	Depopulor.	25
Benemereor.	32	Consto.	21	Deppello.	12
Blandior.	24	Consequor.	25	Deprecor.	25
Benevolo.	16	Consolor.	25	Derogo.	32
Benevertat.	16	Contector.	25	Deservio.	20
* Cado.	32	Confectio.	18	Desisto.	19
Caeco.	12	Conuesco.	18	Despero.	32
Calumnior.	25	Contulo.	16	Desum.	14
Caro.	21	Conspicor.	26	Deterreor.	14
Caveo.	16	Contemplor.	15	Detestor.	25
Cedo.	17	Contendo.	14	Derraho.	6
Celo.	11	Contestor.	27	Dico.	9
Cingo.	12	Contineo.	14	Dignor.	23
Coarguo.	5	Contueor.	29	Desfido.	27
Cognosco.	15	Convenio.	32	Desfiteor.	10
Cohibio.	14	Convinco.	5	Dilagior.	23
Colligo.	15	Convestio.	12	Displiceo.	27
Comitor.	26	Credo.	8	Do.	8
Commendo.	8	Comulo.	8	Doceo.	10
Commentor.	25	* Damno.	6	Doleo.	25
Commisicor.	25	Declaro.	9	Dominor.	32
Commuto.	8	Declino.	32	Dono.	13
Commodo.	16	Dedo.	8	Duco.	8
Comenfacio.	11	Dedoceo.	11	* F. doceo.	11
Commoneo.	15	Defero.	6	Effor.	16
Commuto.	23	Deficio.	31	Effragito.	12

Egco.

Egeo.	20	Farcio.	22	Impedio.	22
Ejicio.	14	For, is.	26	Impendeo.	31
Eloquor.	26	Fateor.	25	Impendo.	8
Emetior.	26	Faveo.	26	Impertio, vel	
Ementior.	26	Fero.	25	Impertior.	13
Emo.	14	Faneror.	26	Impetro.	14
Emungo.	12	Fio.	21 23	Impleo.	12
Eripio.	14	Flagro.	22	Implico.	14
Erudio.	23	Flagito.	21	Impono.	17
Everto.	12	Floreo.	23	Imprecor.	15
Escandefco.	21	Fluo.	21	Importo.	9
Excello.	32	Fraudo.	21	Incefsit.	10
Execror.	25	Fruor.	28	Incommodo.	16
Exequor.	25	Frustror.	26	Incumbo.	18
Exhaurio.	12	Fungor.	28	Incufo.	5
Exigo.	14	Furor,	25	Incatio.	9
Exolvo.	12	* Gaudeo.	11	Indico.	6
Exonero.	12	Glorior.	27	Indigeo.	20
Exoro.	14	Gratificor.	22	Indo.	9
Exordior.	7 26	Gratulor.	22	Indormio.	18
Expedio.	12	* Habeo.	7 33	Indulgeo.	16
Expello.	14	Helluor.	26	Induo.	11
Explano.	9	Hareo.	18 ^d	Infamo.	5
Expleo.	11	Hortor.	26	Infero.	9
Explico.	9	* Iaculor.	26	Inficior.	25
Expolio.	10	Ignofco.	18	Infigo.	9
Expono.	9	Illabor.	24	Informo.	13
Expostulo.	14	Illacrimor.	18	Ingemo.	18
Externo.	23	Illaqueo.	12	Ingero.	9
Exulo.	22	Illuceo.	18	Inhæreo.	17
Exulto.	21	Illucefco.	18	Inhio.	18
Exuo.	12	Illudo.	20	Inijcio.	9
* Fabricor.	26	Imbuo.	12	Infector.	25
Fabulor.	26	Imitor,	26	Infequor.	25
Facio.	32	Immineo;	18	Infero.	9
Famulor.	24	Immeror.	18	Infervio.	27

Insideo.	18	Lucror.	26	Mutuor.	2
Infideor.	24	Ludificor.	16	* Nanciscor.	24
Infirmulo.	5	* Machinor.	26	Narro.	8
Insisto.	18	Malecupio.	16	Nascor.	28
Instituto.	13	Malemereor.	29	Nitor.	28
Insto.	18	Maledico.	16	Noceo.	17
Instruo.	13	Malefacio.	10	Nubo.	33
Insulto.	18	Malevertad.	16	Nudo.	22
Insurn.	17	Malevolo.	16	Nundinor.	26
Insufurro.	18	Mando.	8	* Qbedio.	16
Intelligo.	13	Mano.	21	Obequito.	19
Intercedo.	18	Moereo.	21	Obiecto.	10
Intercludo.	13	Medeor.	24	Obijcio.	10
Interdico.	33	Medicor.	24	Oblector.	28
Intereo.	21	Meditor.	25	Obligo.	12
Interrogo.	14	Memini.	25	Obliviscor.	25
Interfam.	17	Mencior.	26	Obloquor.	24
Intervenio.	18	Mercor.	14	Obluctor.	24
Intueor.	26	Mereor.	16	Oborior.	24
Invideo.	18	Metior.	25	Obrepo.	14
Inuro.	9	Metuo.	16	Obruo.	12
Irascor.	24	Ministro.	8	Obsecundo.	12
Irretio.	12	Minitor.	26	Obsequor.	16
Iubeo.	33	Minor.	26	Obfisto.	16
* Laboro.	21	Mirror.	26	Obsto.	15 16
Lamentor.	16	Misereor.	25	Obstrepo.	16
Lator.	27	Moderor.	33	Obstringo.	12
Largior.	23	Molior.	26	Obsum.	17
Lego, as.	8	Monco.	11	Obtempero.	16
Lego, is.	14	Morigeror.	14	Obtestor.	17
Lenocinor.	24	Moror.	26	Obrecto.	17
Levo.	11	Multo.	6	Occurro.	19
Libero.	12	Munero.	12	Offero.	10
Liceo.	22	Muneror.	26	Officio.	16
Lequor.	26	Muso.	23	Offundo.	10

Ominor.	26	Postefero.	9	Punio.	6
Onero.	24	Posthabeo.	9	Puro.	7
Opinor.	15	Postpono.	9	¶ Quaro.	15
Oporior.	25	Postulo.	6	Queror.	27
Opicular.	24	Pacior.	27	Recipio.	20
Oppono.	10	Præbeo.	8	Reclamo.	26
Operimo.	21	Precedo.	18	Recordor.	23
Orbo.	23	Præcello.	19	Reddo.	8
Ordior.	27	Præcludo.	10	Redimio.	12
Orior.	26	Præcurro.	21	Redundo.	21
Oro.	14	Præcor.	25	Refercio.	11
Ostendo.	9	Prædor.	25	Refero.	33
¶ Pacifcor.	26	Præeo.	20	Refreno.	24
Palpor.	24	Prætereo.	9	Refragor.	24
Parco.	17	Præficio.	10	Relutor.	25
Pareo.	16	Præfinio.	10	Reminifcor.	23
Patior.	17	Præluceo.	19	Removeo.	14
Patrocinator.	24	Præmeditor.	13	Remunero.	13
Pello.	31	Præopto.	9	I Remuneror.	
Pendeo.	33	Præparo.	10	Renuncio.	23
Pendo.	7	Præpono.	9	Reor.	27
Percontor.	27	Præfcribo.	14	Reperio.	14
Pereo.	21	Præfideo.	19	Repleo.	11
Periclitor.	27	Præfto.	19	Reporto.	15
Permitto.	13	Præftolor.	26	Reposco.	11
Perfequor.	25	Præfum.	27	Repugno.	16
Peto.	14	Præmo.	12	Refpondeo.	10
Pigneror.	27	Privo.	12	Refifto.	16
Placeo.	20	Profiteor.	15	Reftituo.	18
Plecto.	6	Prohibeo.	12	Revoco.	14
Pluo.	21	Promitto.	9	Rumor.	17
Polleo.	21	Protequor.	25	Rogo.	11
Polliceor.	25	Profpicio.	16	¶ Sarago.	15
Popular.	25	Profum.	17	Satio.	12
Potco.	12	Provideo.	16	Satisfactio.	20
Posfum.	12	Proximo.	12	Saturco.	12

Scateo.	21	Subsequor.	25	* Tabeſco.	22
Sciſcitor.	28	Subſervio.	17	Tego.	12
Scutor.	27	Subſum.	17	Teſtificor.	27
Sector.	25	Subenio.	26	Teſtor.	27
Separo.		Solor.	25	Timeo.	29
Sequor.	25	Solvo.	8	Tollo.	31
Servio.	17	Succedo.	16	Trodo.	8
Solor.	25	Succenteo.	17	Tribuo.	8
Significo.	9	Sucreſco.	19	Tueor.	27
Solvo.	7	Succumbo.	19	Tutor.	26
Spargo.	13	Succurro.	15	* Vaco.	20
Specular.	27	Sufficio.	15	Valeo.	22
Spolio.	12	Suffragor.	24	Vapulo.	22
Spondeo.	9	Suggero.	10	Vehico.	22
Sterno.	12	Sum, es.	33	Veneror.	27
Sto.	20	Sumo.	14	Vereor.	27
Stomachor.	33	Superfedeo.	20	Verito.	10
Studeo.	20	Superſum.	16	Veſcor.	27
Subclamo.	29	Supperafitor.	14	Veſtio.	12
Subduco.	10	Supperit.	19	Viduo.	12
Subijcio.	10	Supplico.	19	Vigeo.	21
Subiraſcor.	24	Suppedito.	8	Victito.	21
Suboleo.	19	Suppono.	10	Vivo.	20
Subrepro.	16	Surripio.	14	Ulcifcor.	27
Subſcribo.	16	Suſpicor.	27	Utor.	29

INDEX NOMINUM.

Absurdus.	47	Appoſitus.	48	Caſſus.	49
Acceptus.	44	Aptus.	48	Cercior.	45
Adverſus.	48	Aſſimilis.	47	Certus.	45
Aequalis.	48	Audiens.	16	Commotioſus.	47
Accomodatarius.	48	Avidus.	45	Communis.	45
Alienus.	49	* Calidus.	45	Concolor.	48
Alius.	50	Capax.	45	Compos.	45
Amabilis.	48	Captus.	46	Confinis.	18
Anxius.	46	Captus.	48	Conſcius.	45

Con.

Consentaneus.	47	Imperitus.	45	Obtabilis.	48
Confors.	45	Importunus.	47	Offensus.	48
Contentus.	49	Inpos.	45	Orbus.	50
Conterminus.	46	Imprudens.	49	¶ Par.	48
Continens.	49	Inanis.	46	Parcus.	45
Cupidus.	49	Incertus.	45	Particeps.	45
Curiosus.	46	Incommodus.	47	Perfidus.	48
* Dignus.	49	Indignus.	49	Peritus.	45
Dispar.	46	Indoctus.	45	Perniciosus.	47
Dissimilis.	47	Infestus.	47	Pertesus.	45
Diversus.	50	Infidelis.	48	Pestifer.	47
Dives.	46	Ineps.	50	Plenus.	45
Doctus.	45	Inscius.	45	Potens.	46
Dubius.	45	Inutilis.	48	Præditus.	49
¶ Edax.	45	Insons.	45	Prodigus.	45
Egenus.	45	Insuetus.	45	Propitius.	48
Exors.	46	Inutilis.	47	Proprius.	47
Exorsus.	43	Invidus.	47	Providus.	45
Expers.	45	Invisus.	48	Proximè.	
Extoris.	50	Iucundus.	47	Prudens.	45
¶ Fastidiosus.	46	¶ Liber.	50	Purus.	45
Ferax.	46	Liberalis.	45	¶ Refertus.	47
Fertilis.	45	Locuplex.	46	Reus.	45
Fidelis.	43	¶ Memor.	45	Rudis.	45
Fecundus.	46	Macte.		¶ Salutaris.	47
Fidus.	47	Malle.		Sæcurus.	51
Fretus.	47	Molestus.	47	Similis.	47
¶ Gratus.	48	* Natus.	48	Supar.	48
Gnarus.	45	Nescius.	45	Sterilis.	45
¶ Habilis.	48	Nudus.	40	Studiosus.	45
¶ Idoneus.	48	¶ Obnoxius.		¶ Tenax.	45
Ignarus.	45	Odiolosus.	48	¶ Vacuus.	51
Immemor.	46	Offensus.	48	Vidus.	40
Immunis.	49	Onustus.	49	Utilis.	46
Impar.	47				

